

Svoboda

GLASILO RAVENSKIH ŽELEZARJEV

Leto XV

Ravne na Koroškem, 2. decembra 1978

Št. 22

Izdaja delavski svet Zelezarne Ravne kot 14-dnevnik v nakladi 5500 izvodov

Ureja uredniški odbor: Janko Dežman, Vida Gregor, Avgust Knez, Marjan Kolar, Franjo Miklave, Helena Nerat, Rudolf Rajzer, Ivan Vušnik, Milan Zafošnik

Glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar
Telefon 861 131, int. 304

Tiska CGP Mariborski tisk

Glasilo je po 7. točki 1. odst. 36. čl. zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni listi SFRJ, št. 33/72) in mnenju sekretariata za informacije SRS št. 421-1/72 prosto plačila prometnega davka

Zasebna ura zgodovine

(ob dnevu republike)

Ob državnih praznikih preverimo svojo državljsko zavest. Udeležimo se proslave v svojem kraju, gledamo praznični spored domače televizije, gremo v naravo. 37 let starim in starejšim seže oko spomina v preteklost, mlajši vojne bodisi ne pomnijo ali so se rodili po njej.

Občutiti rojstni dan in god svoje države kot svoj osebni praznik se pravi ustvariti tesno zvezo med zasebno skušnjo ter doživetji prednikov, ki jim pravimo zgodovina. Podoživeti leta okupacije in NOB pa pomeni živo si predstavljati takratno vsakdanje bivanje v negotovosti, v pomanjkanju in večnem strahu pred odgonom v ječo. In še pomeni sposobnost gledati človeško kri ter otrditi za ponižanja in udarce; biti zmožen storiti sočloveku do-

bro, a hkrati s tem tvegati zapor.

Ovesti se zgodovine ne pomeni gledati tri ure partizansko epopejo v kinu ali na TV, nato pa se z vzdihom olajšanja predati prazničnim radostim. Treba je vsaj poskusiti razstaviti leta okupacije in bojov na 49 mesecev, te na tedne in dneve, poldrugi tisoč dni in noči pa množiti z najrazličnejšimi bedami in stiskami, preblisnjenimi z urami upanja in drobnimi veselji.

Tako potlačen na dno obstoja in razvrednoten na nepomembno številko se sme človek počasi spet dvigniti, zadihati prosto ter se veseliti. In ko postane sposoben zanosnih, širokih misli in čustev, je svoboden.

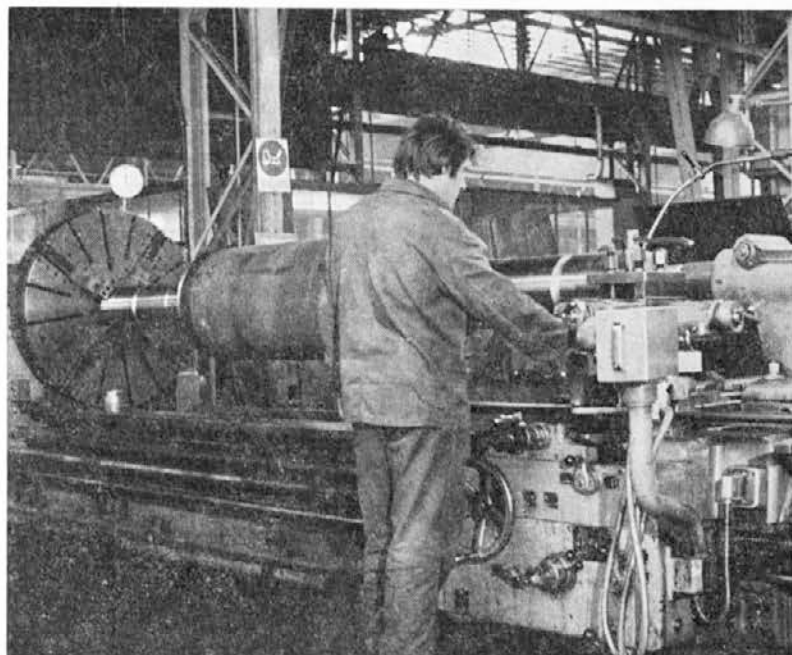
Od 29. novembra 1943 do 9. maja 1945 pa je bilo še se-

demnajst mesecev bojov, strahot in smrti. Nova Jugoslavija je bila šele na bojnih zastavah, ki so vlivale pogum, a še dolgo ni bila priborjena in marsikdo je ni čakal.

Ponosne sklepe Avnoja res pozna na pamet vsak šolar. A tisti, ki ni bil nikdar zares lačen, ki se nikoli ni bal za življenje očeta in matere, bo zgra-

dil trden most do rojstnega dneva svoje države le z zasebno uro zgodovine. Ob partizanski pesmi morda, ob pripovedovanju borcev, ob odpovedih in težavah v delovni brigadi, ko bo kot vojak JLA sam dobil puško v roko.

Zato, da bo postal zaveden državljan svoje dežele.

Obdelava

Kako izpolnjujemo planske obveznosti

V oktobru smo presegle planirano skupno proizvodnjo za 3,8 odst. S tem se je zmanjšal kumulativni zaostanek na 2,6 odst. Presežena je bila tudi odprema za 2,9 odst., tako znaša zaostanek v kumulativni 3,6 odst. Izboljšal se je kumulativni zaostanek fakturirane realizacije. V septembru je bil še 4,1 odst., v oktobru pa 3,6, ker smo prekoračili plan za 1,1 odst. Zaostanek za planiranim izvozom znaša 18,2 odst. V oktobru smo ga dosegli le 71,6 odst.

TOZD jeklarna je v oktobru za 3,2 odst. nad planom. Bila bi pa proizvodnja še višja, če ne bi bilo

številnih okvar na žerjavih. Nekoliko je narasel izmeček.

TOZD jeklolivarna. Za oktober so bile značilne dobro izkoriščene kapacitete, vendar žal z drobnim asortimentom (tanke stene, majhna teža izdelkov, zato velika poraba ur na tono izdelka). To je posledica vpliva tržišča jeklene litine, ki zahteva prav takšno litino. TOZD pa le s težavo dosega primerne prodajne cene ali jih niti ne in postopoma zahaja v vedno težavnejši položaj.

TOZD valjarna. Vsi agregati v TOZD so redno obratovali, zato

(Nadaljevanje na 2. strani)

Pri rojstvu jekla

(Nadaljevanje s 1. strani)

je bil tudi rezultat dober. Plan skupne proizvodnje so presegli za 7,8 odst. Problematična je bila le odprema gredic za železarno Štore zaradi dodatnega brušenja. Večje težave so nastale v adjustaži profilov zaradi bolniških izostankov — skoraj 16 odst.

TOZD kovačnica. Zaradi težav v adjustaži in pri kontroli odkovkov so močno narasle medfazne zaloge. Glede na plan se je skupna proizvodnja povečala skoraj za 14 odst. Kvaliteta vložka je bila boljše, skupni izmeček pa nižji. Šepa še izdelava orodja za krčilne stroje.

TOZD jeklovlek. Skupna proizvodnja je bila presežena za 8,2 odst. Planirana proizvodnja ni bila dosežena pri vlečni žici in brušenem paličastem jeklu zaradi drobnega asortimenta. Pri brušenju so bile težave zaradi neenakomerno debele škaje, pri vlečenju pa so se na nekaterih vrstah jekla pojavljale razpoke. Izmeček je bil v mejah normale.

Sodelovanje

TOZD stroji in deli. TOZD zastaja za planirano proizvodnjo zaradi premajhnih naročil za nekatere vrste proizvodov. Tako ima le polovično zasedene kapacitete z ulitki, valji, stroji in orodjem. Pri jeklotitini razen pilger valjev ni večjih naročil. Pri valjih se pozna predhodno pomanjkanje vložka. Normalna je le proizvodnja delov za stiskalnice.

TOZD industrijski noži. V oktobru je izpad kalilne peči ipsen zavrl proizvodnjo, saj je onemogočil termično obdelavo težkih profilnih nožev za ZSSR. Težave so še pri termični obdelavi dolgih furnirnih nožev, ki naj bi jo opravljala valjarne. Tudi drobni asortiment in pomanjkanje delovne sile prispevata svoj negativni delež.

TOZD pnevmatični stroji je v oktobru presegel plan skupne proizvodnje za 8 odst., vendar le na račun vrtnega orodja. Sicer so izpadali stroji zaradi okvar in bolniški stalež je še vedno previsok. Kvaliteta materiala iz valjarne ni zmeraj ustrezala (pretrdi odlitki in valjanci), kalilnica je kasnila pri termični obdelavi.

TOZD vzmernarna. K dobrim rezultatom je pomagal nizek odstotek bolniških izostankov. Tako je TOZD v oktobru presegla plan skupne proizvodnje za 18,6 odst. Primanjkovalo je vzmetnih palic. Zaradi kasne dobave iz valjarne so delali na njih le 10 dni.

TOZD	Odstotek doseganja načrtovane (ga)							
	Skupne proizvodnje		Odpreme		Fakturirane eksterne realizacije		Izvoza	
	Oktober	Kumulativa	Oktober	Kumulativa	Oktober	Kumulativa	Oktober	Kumulativa
Jeklarna	103,2	97,5	—	—	—	—	—	—
Jeklolivarna	90,9	92,5	90,0	90,4	92,9	89,0	72,5	80,5
Valjarna	107,8	98,7	108,4	96,5	117,2	104,7	70,8	57,6
Kovačnica	88,3	94,4	89,0	102,6	94,2	108,5	123,0	106,5
Jeklovlek	108,2	102,8	113,3	105,5	112,6	101,1	13,4	12,9
Stroji in deli	71,2	84,5	68,8	82,0	69,9	76,0	47,3	94,1
Industrijski noži	73,7	57,3	48,7	72,1	61,4	75,2	31,9	79,9
Pnevmatični stroji	108,0	88,2	86,0	83,8	112,8	102,0	221,1	77,5
Vzmernarna	118,6	99,3	121,9	99,5	135,3	109,1	321,3	171,5
Rezalno orodje	90,9	94,1	122,7	91,7	108,0	97,2	283,5	161,1
Kovinarstvo Ljubno	81,3	90,6	81,2	90,6	96,8	96,5	—	—
Skupaj DO	103,8	97,4	102,9	96,4	101,1	96,4	71,6	81,8

TOZD	Odstotek doseganja v primerjavi z enakim obdobjem lani							
	Skupne proizvodnje		Odpreme		Fakturirane eksterne realizacije		Izvoza	
	Oktober	Kumulativa	Oktober	Kumulativa	Oktober	Kumulativa	Oktober	Kumulativa
Jeklarna	99,7	101,6	—	—	—	—	—	—
Jeklolivarna	100,1	110,7	112,5	109,3	121,1	114,3	109,5	102,0
Valjarna	91,6	100,9	90,2	91,7	106,3	113,4	144,5	73,5
Kovačnica	105,7	103,1	100,0	102,3	97,0	112,9	503,4	306,3
Jeklovlek	109,5	128,1	118,3	127,3	128,7	130,4	72,1	20,2
Stroji in deli	92,6	92,9	88,9	89,9	105,8	106,5	24,9	57,8
Industrijski noži	210,4	84,1	100,0	120,0	97,3	124,7	143,0	171,9
Pnevmatični stroji	122,7	105,8	107,5	109,7	134,7	130,9	141,0	34,6
Vzmernarna	132,4	122,9	133,6	121,5	148,8	140,5	312,4	203,4
Rezalno orodje	117,6	99,0	150,0	93,9	106,3	111,2	312,9	159,4
Skupaj DO	96,8	102,2	95,2	96,4	111,8	115,8	80,6	85,0

prema. Prekoračitev plana znaša 22,7 odst., saj so precej odpremili iz zalog. Proizvodnja je zaostala za planom 9,1 odst. Vzroki: dolga okvara peči za termično obdelavo hitroreznih jekel, pomanjkanje karbidne trdine ter neredna dobava materiala za vgraditev. Tudi

TOZD rezalno orodje Prevalje. V oktobru je močno porasla od-

prema. Prekoračitev plana znaša 22,7 odst., saj so precej odpremili iz zalog. Proizvodnja je zaostala za planom 9,1 odst. Vzroki: dolga okvara peči za termično obdelavo hitroreznih jekel, pomanjkanje karbidne trdine ter neredna dobava materiala za vgraditev. Tudi

velika odsotnost z dela je prispevala svoje.

TOZD Kovinarstvo Ljubno. Iz že znanih vzrokov, to je menjave proizvodnega programa med letom, TOZD ne dosega več predvidenega plana proizvodnje.

f. u.

VOLITVE V SZDL

Ze na kongresih, ki so pomenili delovni in akcijski dogovor naših družbenopolitičnih organizacij, je bilo večkrat poudarjeno, da bodo letošnje volitve v SZDL v času, ko ugotavljamo veliko pripravljenost delovnih ljudi za nove dosežke pri graditvi socialističnih samoupravnih odnosov. Doseženi rezultati vlivajo občanom in delovnim ljudem voljo in odgovoren odnos do temeljnih nalog našega nadaljnega razvoja. Zato je ena bistvenih značilnosti delovanja družbenopolitičnih organizacij v zadnjem obdobju prenašanje težišča njihovega delovanja na temeljne oblike povezovanja članov v osnovne in krajevne organizacije SZDL, ZK, sindikata in s tem v temelje samoupravno organizirane družbe. SZDL kot najbolj množična družbenopolitična organizacija, ki združuje vse napredne socialistične sile, mora poglobljati razvoj demokratičnih oblik in metod dela, s pripravljene-

nostjo in zavzetostjo aktivistov pa zagotoviti, da bodo take oblike in metode dela uveljavljene zlasti v temeljih naše organiziranosti, kjer so interesi najbolj živi, neposredni in množični in kjer so največje potrebe soočanja in poenotenja interesov posameznikov kot celotne socialistične družbe.

Da bi bile volitve v organe SZDL v krajevnih konferencah in na nivoju občine čim bolj uspešne in da bi že pri kadrovanju sodelovala čim večja množica ljudi, so že pred časom organi SZDL izdelali program volitev, ki naj bi bile končane v decembru. Pri letošnjih volitvah bo moral svojo poslanstvo opraviti tudi nedavno ustanovljen svet za informiranje pri OK SZDL.

Za nami so skoraj štiri leta uresničevanja koncepta SZDL na podlagi sedanjega statuta. Vanj je vključenih precej možnosti delovanja v sekcijah, odborih SZDL

in raznih drugih organih. Ker je bilo pri nas večkrat postavljeno vprašanje, kako so zaživi sveti in odbori SZDL v praksi, odgovor: samo na Ravnah imamo šest odborov SZDL, ki dokaj uspešno delujejo in sproti rešujejo nastale težave s svojega področja. Seveda pa moramo tudi vedeti, da je SZDL fronta organiziranih ljudi. Zato so vse oblike aktivnosti znotraj nje usmerjene k čim večjemu sodelovanju vseh ljudi, ki to želijo, predvsem pa tistih, ki so neposredno odgovorni za probleme. Zato je bila osnovna naloga SZDL (to pa ostaja tudi v prihodnje) usmerjanje zlasti v dopolnjevanje programskih nalog, odnosov, oblik in metod dela, kot to zahtevajo ustava in smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, nadalje utrjevanje SZDL kot fronte vseh organiziranih socialističnih sil skozi konkretne družbenopolitične akcije, utrjevanje in krepitve funkcije krajevne organizacije SZDL. Da bomo vse to dosegli, moramo že pri oblikovanju kadrovskega predlogov izhajati iz načela, da je

družbeno in zavestno angažiran, politično osveščen in usposobljen delovni človek in občan subjekt spreminjanja družbenih razmerij, nosilec in ustvarjalec novih odnosov v razmerah naše samoupravne demokracije ter najpomembnejši dejavnik njenega razvoja. Izhajajoč iz splošnih, že uveljavljenih načel in meril kadrovske politike ter izhodišč nadaljnje usmeritve delovanja SZDL v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja je treba predvsem izhajati iz naslednjih osebnostnih sposobnosti delovnega človeka — samoupravljalca:

S svojim delom in dejavnostjo mora izpričevati idejnopolitično opredeljenost za socializem, za razvijanje socialističnega samoupravljanja in delegatskega sistema, za razvoj krajevne samouprave in socialistične demokracije. Imeti mora pozitiven odnos do pridobitve socialistične revolucije, politike neuvrščenosti in uveljavljanja koncepta SLO in družbene samozastite. V svoji sredini mora uživati zaupanje in imeti ugled, ker je že z doseda-

njim družbenopolitičnim delom in družbenim angažiranjem dokazal svojo ustvarjalno zavzetost tako na delovnem mestu kot v življenju in odgovorno izpolnjuje sprejete naloge.

Ker SZDL dobiva vedno večji pomen, je prav, da se predvsem za najodgovornejša mesta (funkcije) v njej odločamo za take ljudi, za katere vemo, da bodo pri svojem delu težili k metodam, ki širijo demokratično osnovo naše družbe. Takih, voljnih družbenopolitičnega dela, je v naši občini precej. Zato je naša prva naloga, da jih tokrat evidentiramo in vključimo v krog možnih kandidatov oziroma delegatov konference SZDL. Pri kadrovanju moramo tudi težiti k temu, da bomo ob volilnih konferencah pomladili marsikatero vodstvo organizacij SZDL, še posebno pri krajevnih organizacijah ter v njeno delo vključili čim več žensk.

Posebno odgovornost ob pripravah in izvedbi volitev bodo nosili najodgovornejši funkcionarji v krajevnih, občinski in mestni konferenci SZDL.

Franc Rotar

Praznični šihlarji

V železarni so delavci, ki tako redko uživajo dobrote državnih praznikov, da so se jih skoraj odvadili. V dneh, ko celo četrta izmena zvečne ostane doma z družinami ali se povese s prijatelji, morajo oni biti v tovarni. Njihovo delo je tako, da jim ne dovoli praznovanja.

NA TRAFU POSTAJI

Razen varnostno nadzorne službe in gasilcev so to predvsem stikalci na centralni trafo postaji ter skupine vzdrževalcev. Dva sta povedala zase in za tovariše, kako so se temu privadili.

Zvonko Karner

Zvonko Karner je po stažu najstarejši v skupini stikalcev. Štiri telefone ima pred seboj na pultu, na

dveh stenah velike energetske sheme tovarne, v kotu klopoče teleprinter. Številke napetosti, ki kroži skozi to elektroenergetsko srce železarne, so tako visoke, da jih laik težko doume. Za dve dravski elektrani je je in kako je ta moč lahko tudi nevarna, ni treba razlagati.

Dokler je vse v redu, delo ni naporno, celo nekam lepo v snažnih prostorih. Ampak zmeraj lahko pride do okvare oziroma izpada in takrat je treba reagirati v sekundi ter ukreniti tisto, kar je v danem položaju edino pravilno, da se prepreči zastoji in škode. Defekti pa niso iste vrste niti se ne napovejo vnaprej. Posebno se poveča odgovornost za dobavo energije ob prostih in prazničnih dnevih, ko so stikalci prepuščeni sami sebi in traja nekaj časa, preden dokličejo pomoč.

Kako se človek privadi temu, da mora kar krepko razmisliti, kdaj je bil zadnjikrat za praznike skupaj z družino? Se. Ampak stalna napetost se po malem pozna pri živcih. Prijateljem je treba odklanjati vabila, družabno in družbenopolitično življenje je potisnjeno ob rob.

Drugačen delovni ciklus predlaga tov. Karner. Takšnega, kakor ga imajo na HE v Vuhredu in Vuzenici, namreč: 2 dni dopoldne, 2 dni ponoči, 2 dni popoldne, 2 dni prosto. Večji bi bil razmak med delovnimi dnevi in nočmi, le en osemurni presledek med šihatom in šihatom ter na turnus ena prosta nedelja več. — Če bodo stikalci s takim predlogom uspeli?

REMONTNE SKUPINE

Ivan Lepej je eden od delavcev sedemčlanske remontne skupine v toplilnici I. Že tri tedne pred dnevom republike so vedeli, da bo za praznike treba menjati hidravlične

Pri elektrikarjih

cilindre za elektrode ter da pomeni to okoli 16 ur dela.

In? Nič. Treba je pač priti in opraviti, da bodo peči lahko spet normalno delale. Takrat se tudi ne bo gledalo, kdaj bo ura dve, kakor to v tej in drugih takih skupinah nikoli ne velja. Če kaj crkne ob enih, je treba popraviti čimprej, ne pa iti domov. In če pride poziv na dom popoldne ali ponoči, je treba nemudoma v fabriko.

Neke vrste gasilska pripravljenost je to, s katero so se sprijaznili oni in njihove družine. Največ pa se seveda naredi ob praznikih, ko peči

mirujejo po dva dni skupaj. Takrat so vodoinstalataterji, varilci, hidravliki, še konstrukterji, le elektricarji ne.

Seveda je najlepše, če manjše okvare lahko odpravljajo sproti, kajti zavedajo se, da je vsaka minuta draga in morda smo prav s to preprosto resnico tudi pri jedru vseh naših mirnih, zrelih prazničnih šihlarjev:

Ivan Lepej

tako dobesedno so povezani s proizvodnjo, tako velik čut odgovornosti imajo, da že vrsto let sploh ni vprašanje: zabava ali delo, praznovanje ali remont in dežurstva. Proizvodnja je kruh, zastoji in okvare so izguba. Zato ni dvoma, kaj ima prednost.

Pa brez vsakih velikih besed.

Marjan Kolar

Šarža

NAŠ INTERVJU:

Sprejemanje samoupravnih aktov

Poenostavljeno rečeno so samoupravni akti interni zakoni, ki veljajo znotraj organizacije združenega dela. Temeljna načela jim sicer vselej zahtajajo ustrezni zakoni (ZZD, ...), vsebino, obseg in dokončno obliko pa delavci — samoupravljalci. V zvezi s samoupravnimi akti se ponuja vrsta vprašanj glede njihovega nastajanja, sprejemanja in uveljavljanja. Da bi osvetlili vsaj nekatera, smo zaprosili za pogovor tov. **Rudija Lenassija**, vodjo centra za razvoj samoupravljanja in informiranje.

Rudi Lenassi

»Bliža se rok, ko naj bi bili vsi samoupravni akti v OZD usklajeni z ZZD. Je realno pričakovati, da bomo v železarni uspeli držati rok, in če ne, bo zamuda znosna, nas čakajo v zvezi s tem kakšne neprijetne posledice?«

»Rok je praktično potekel in ugotavljamo, da smo v obdobju največjih samoupravnih aktivnosti za sprejem nekaterih — po vsebini — najpomembnejših samoupravnih splošnih aktov (na dan 10. 11. 1978). Pri samoupravnem urejanju gre predvsem za dvoje področij, ki jih moramo dokončno urediti: dohodkovne odnose in delovna razmerja. Delo je zastavljeno tako, da bomo v glavnem ta področja do roka uredili. Težave imamo predvsem zaradi tega, ker smo morda malo preveč časa porabili za priprave. To je tudi nujno, saj pri pripravah sodeluje precejšnje število sodelavcev, samoupravne strukture in vključene so tudi družbenopolitične organizacije vseh TOZD in delovnih skupnosti.

O posledicah neurejanja tako pomembnih zadev ne bi govoril. Vsak se mora zavedati, da jih bomo v skladu z odgovornostmi nosili sami.«

»Če bi nam teoretično uspelo nekakšno udarništvo na področju samoupravljanja ter bi (spet teoretično) v najkrajšem možnem času dejansko sprejeli vse samoupravne akte, ki jih moramo, bi zadostili črki zakona. Nastalo pa

bi veliko vprašanje, koliko bi ti akti resnično odražali voljo delavcev oz. koliko bi bili sploh seznanjeni z njimi. Ali torej ne pomeni, da vsaka hitrica na tem področju povzroča dvojno delo in sprejemanje popravkov, še preden čas preraste kakšno določilo akta?«

»Samoupravne splošne akte oblikujemo — skladno z ustavo in zakonom — delavci sami in zase. Pri tem nastane vprašanje, koliko bomo vsi skupaj uspeli oblikovati, sprejeti in uveljaviti take akte, ki so odraz dejanskih razmerij, ki obstajajo v samoupravni družbi, predvsem pa v TOZD kot temeljni organizacijski obliki združenega dela. Menim, da je večina naših delavcev že preživela obdobje »seznanjanja« s samoupravnimi akti in da že stopamo v obdobje, ko delavec aktivno sodeluje že pri oblikovanju in uveljavljanju novih razmerij. Samoupravna razmerja niso enostavna in ne vidim posebnega zla, če v primerih, ko se danes odločamo za neko rešitev, ki morda ni najboljša, je pa nujna, jutri najdemo in tudi uveljavimo boljšo rešitev. Res pa je, da ne smemo v takih primerih čakati, da nas čas preraste.«

»Ali kot strokovnjak menite, da mora vsak poprečen delavec (na področju prava pa smo večinoma vsi le poprečni) hraniti v spominu vse akte, in če ne, kaj je bistveno, kaj manj bistveno, kdo v posamezni TOZD ali DS pa naj bo tisti, ki bo v primeru potrebe brez nejevolje odgovarjal delavcem na vprašanja s tega področja?«

MNENJA DELAVCEV:

Za razumno mero nadur

Nadure našo železarno kar precej stanejo. Kljub temu da zakoni ne dovoljujejo kar tako delati delavcem prek polnega delovnega časa, se to dogaja. Kako je to področje postalo aktualno, je v zadnji številki Informativnega fužinarja opisal Milan Zafošnik.

O tem, kakaj nadure naraščajo, smo vprašali nekatero ravnatelj TOZD. Takole so povedali:

Janez Bratina, ravnatelj TOZD ETS:

»Mogoče bi res kazalo ta pogovor pričeti pri naši TOZD, ki nima določene proizvodnje. Mi lahko vnaprej organiziramo le preventivno delo in redno tekoče vzdrževanje, medtem ko nam največ nihanj v obsegu dela povzročajo okvare na agregatih. Take oscilacije je mogoče reševati z najemanjem tujih delavcev ali pa z dodatnim angažiranjem doma-

»Če že govorimo o poprečnem delavcu, moramo vedeti, da je tudi tak delavec poprečno informiran, saj če ne bi bil, ne bi bil poprečen. V železarni pa imamo vse možnosti, da smo glede tega nadpoprečni. In kaj naj bi vedel delavec — samoupravljalac — s področja samoupravnega odločanja in urejanja razmerij? Vedel naj bi to, kar je zanj bistvenega pomena in kar je povezano z njegovim družbenoekonomskim in samoupravnim položajem v združenem delu. V TOZD naj ve, s kakšnimi in kolikšnimi sredstvi razpolagajo delavci TOZD, kako gospodarijo s sredstvi, kolikšen dohodek ustvarjajo, kolikšen je ustvarjeni čisti dohodek ter osnove in merila za delitev sredstev za OD in drugo. Pri tem nihče ne pričakuje, da bo delavec citiral določbe zakona, sporazumov in pravilnikov. Ako delavec sodeluje pri oblikovanju pravil, če razpolaga s samoupravnimi akti, ki jih je zavestno sprejel, in če v primerni obliki dobi informacije in jih obravnava, potem bo vsekakor poznal svoj položaj, svoje pravice, obveznosti in dolžnosti.«

»Ali obstaja realna možnost, da bi v nekem roku začeli delegatom pošiljati tudi kratke izvlečke oziroma nekakšne povzetke samoupravnih aktov? Tako bi delegat morda laže obvestil bazo, kaj je v pripravi, kje bi se bilo treba bolj vključiti. Druga možnost: bi take izvlečke lahko objavljali naš Fužinar?«

»Formalno delavcem predstavljati 'izvlečke' samoupravnih splošnih aktov morda v določenem času ni najbolj primerno. Menim, da moramo storiti več, predvsem pa intenzivneje nadaljevati z družbenoekonomskim izobraževanjem in vzpostavljanjem komunikacij. Ako se pri tem odločimo, da določeno sredino v primerem času tudi podrobneje seznanimo s samoupravnimi pravili, potem bomo dosegli zelene cilje.«

Pripravila: Zlatka Strgar

hitimo s tem tudi mi in s tem odpade en del »naših« nadur na to področje. Podobno se dogaja tudi pri montaži teh strojev pri kupcih. Ti namreč želijo takoj imeti stroj v neposredni proizvodnji, zato zahtevajo celodnevno delo naših in strojnih monterjev. Mislim, da pri vzdrževanju, če bomo želeli imeti racionalno pro-

Janez Bratina

izvodnjo, nikoli ne bo mogoče ukiniti nadurnega dela. Veliko smo v teh letih naredili za boljšo opremljenost in večjo varnost obratovanih naprav, kakor tudi pri poučevanju delavcev pri teh napravah. Nepredvidena dela v zvezi z vzdrževanjem namreč nastajajo zaradi dotrajanosti ali neznanja pri upravljanju. Mislim, da bomo z boljšo opremo, usposobljenostjo, boljšo preventivo in ne nazadnje z boljšim odnosom do naprav uspeli zmanjševati potrebe po nadurnem delu, odpraviti pa jih žal nikoli ne bomo mogli.

Bo kar držalo, da se da bolj kot z zaposlovanjem dodatnih sodelavcev v železarni zmanjšati nadure s primerno organizacijo dela, posebno tam, kjer obseg del ni enakomerno razdeljen. To velja tudi za delo v obdelavi podatkov. V naši TOZD smo glede tega precej razmišljali, ali uvajati nova dežurstva električarjev ali odpravljati okvare s popoldanskim in nočnim delom s klicanjem delavcev od doma, torej z nadurami. Prišli smo do zaključka, da je mnogo racionalnejše za določena področja organizirati dežurstva doma z obstoječimi delavci, kakor pa namestiti nove na izmenjsko dežurstvo. To velja seveda v tistih primerih, ko je v vzdrževanju malo posegov. Tudi tu velja načelo, da nam bo racionalno delo omogočala najbolj zanesljiva in popolnejša tehnika, ki ne bo dopuščala zastojev niti izmečkov.

Da nekateri varčujejo s svojimi močmi v rednem delovnem času, ne vem. Vem le, da je ena od osnovnih nalog vodstvenega kadra funkcija kontroliranja, na katero kaj radi pozabljamo. Če ugotavljamo, da nekateri vodstveni kader ne opravlja te funkcije oziroma ne reagira na nepravilnosti, ki jih opazi pri svojih podrejenih,

potem je nekaj narobe. Slovenski pregovor dobro ugotavlja, od kod se prične širiti smrad.«

Roman Haber, ravnatelj TOZD SGV:

»Ali je v resnici nadurno delo? Tisto, ki ga naš delavec opravi na delovnem mestu po svojem osemurnem 'šihu'? Ali ni morda tudi tisto, ki ga recimo mati po delu v železarni nadaljuje doma v gospodinjstvu, kmet na polju, delavec ob gradnji hiše, na sestankih, v kulturi, športu, pri družbenopolitičnem delu? Res je, da vsega zakon zajeti ne more. Poskuša zaščititi človeka prekomernih obremenitev, ki negativno vplivajo na njegovo zdravje in učinkovitost dela. Danes, ko obravnavamo samoupravne splošne akte o delovnih razmerjih, zasledimo med vrsticami tudi te besede: delo prek polnega delovnega časa sme biti izjemoma uvedeno za omejeno dobo tudi v naslednjih primerih:

— kadar se mora začeto delo nadaljevati, da bi se končal delovni proces, katerega prekinitev ali ustavitve bi povzročila precejšnjo materialno škodo ali sprava v nevarnost življenje občana,

— kadar se z delom v podaljšanem času prepreči prekinitev dela v drugih OZD in kadar zahteva tako delo splošni interes.

predvideti delo prek polnega delovnega časa, kjer proizvodni proces teče kontinuirano. Veliko težje pa je planirati in razporejati ljudi tam, kjer prihaja do okvar nepredvideno, ob vsakem času. Poznana nam je 'pestrost' strojne parka v železarni. Strojimo imamo iz vsega sveta. Ponekod so tako zastareli, da bi jih morali že zdavnaj odpisati. Vendar štednja, proizvodnja in plan ne poznajo meja. Vedno več se zahteva, vedno bolj se postavlja vprašanje optimalne izkoriščenosti in s tem boj za produktivnost ter 'stabilni dinar'. In mi vzdrževalci? Temu procesu moramo slediti, in če zatajimo, smo nesposobni, povzročamo materialno škodo TOZD, rušimo njihove cilje, smo stalno pod kritiko in padajo nepotrebni očitki z ene ali druge strani.

Vse preveč lepo bi bilo, če nadur ne bi poznali. Vendar se naš vzdrževalec zaveda posledic zastojev, odzove se klicu proizvodnje, kadarkoli je to potrebno. Morda bi bilo prav, da enkrat za vselej v naših samoupravnih aktih opredelimo mesto vzdrževalca, njegovo delo pravilno ovrednotimo in primerno nagradimo. Specialnost našega dela je več ali manj znana vsem tistim, ki nas v sili potrebujejo. Zato smo tu! In če uspemo v svojem delu, bi človek pričakoval priznanje, vendar je tega bore malo, skoraj nič.«

Jože Šater, ravnatelj TOZD družbeni standard:

»Pri obravnavi dela v naši TOZD je treba vedeti, da delajo pri nas pretežno delavke — žene in matere, da delamo v čajni kuhinji na 4 izmene, v kuhinji RO praktično na dve izmeni, v počitniškem domu v Portorožu v sezoni ves dan pa vse sobote, nedelje in praznike ter da je v parku telesne kulture prav na proste dni največji promet in zato potrebna celodnevna prisotnost določenih delavk. To torej pomeni, da pri nas za večino sodelavk (vsaj poleti, ko je odprt tudi počitniški dom) ni prostih sobot, nedelj in praznikov, saj morajo tudi takrat (ali pa še bolj, kot običajno) delati, da ustrezajo ostalim sodelavcem naše delovne skupnosti ter drugim občanom in krajanom.

Eden izmed važnih elementov planiranja je število zaposlenih. Vsako leto je za vsako TOZD najprej dogovorjeno, potem pa z gospodarskim načrtom določeno število zaposlenih za naslednje leto. To je prav, pomeni pa, da smo omejeni pri številu zaposlenih, s katerimi lahko v normalnih okoliščinah poslujemo z nekim manjšim številom nadur, saj je treba vskočiti za drugega sodelavca, kadar je ta na dopustu. Če pa upoštevamo, da je v naši TOZD poprečen izostanek zaradi bolniške, nezgod in poroda terjal npr. v juliju 87, v avgustu 93 in v septembru 121 delovnih dni ali da je letošnji poprečni izpad delovnih dni izredno visok (10,65%) proti lanskemu poprečju (7,02%), to pomeni daleč največji indeks od vseh TOZD v železarni. Poleg tega je treba upoštevati, da sodelavkam, ki sezonsko delajo v počitniškem domu, predpisujemo v sezoni tudi 10 in več ur na dan, in je zato razumljivo, kje so vzroki, da je nadurnega dela v naši TOZD kar precej.

Za vsakega novega delavca v naši delovni organizaciji ni treba

Jože Šater

planirati samo sredstev za njegove osebne dohodke, ampak v večini primerov potrebuje tudi stanovanje in mu mora biti zagotovljena možnost zadovoljevanja še drugih potreb (vrtec, šola, kultura itd.), kar pomeni, da mora vsak delavec ustvariti s svojim delom določena sredstva (za našo TOZD je to letos nekaj nad 13 starih milijonov), če hočemo dobro poslovati. Pri tem moramo seveda še upoštevati sezonsko delo v Portorožu, kjer smo samo letos opravili nad 4400 nadur **tudi** zaradi tega, ker **niti en dan** nismo imeli toliko sodelavk, kolikor bi jih po načrtu lahko bilo, in to zato, ker teh sodelavk enostavno

nismo mogli dobiti (iskali smo jih tudi zunaj naše regije).

Zato je vprašanje, ali zaposliti nove delavce ali delo opraviti v nadurah vsekakor prisotno in verjetno se tehtnica pri tem zaenkrat najbrž nagiba še k nadurnemu delu.

Da nekateri varčujejo z močmi, da potem lahko delajo nadure, za našo TOZD absolutno ne drži. Kdor misli drugače, mora to pač dokazati.

Kaj storiti, da bi zmanjšali število nadur, saj ukiniti jih pri nas v celoti najbrž nikoli ne bomo mogli? Za čiščenje bi kazalo urediti na Ravnah servis zunaj železarne (komunala), kjer bi si lahko v primeru potrebe izposojali sodelavke, ki bi to delo lahko opravile. S tem bi nadure zmanjšali pri enakem številu zaposlenih. Pri družbeni prehrani je to težje, saj morajo imeti delavke tečajne in izpite iz higienskega minimuma ter redno opravljene zdravniške preglede. Za strežbo in čiščenje v Portorožu bomo poskušali drugo leto z dijakinjami in študentkami, seveda, če bodo za to, kljub temu, da se bo pri tem odprl problem dodatnega števila postelj, prehrane itd. Pri sezonskih sodelavkah v kuhinji in pri strežbi uveljavljamo možnost, da si z naduro 'kupijo' navadno uro in s tem podaljšajo delovno dobo. Ekonomsko gledano je to zelo v redu, saj nadur ni, vendar pa se pojavi problem števila zaposlenih, saj se z daljšo delovno dobo (namesto 5 tudi 7 do 8 mesecev dela) dviga tudi število zaposlenih.

O vsem tem smo že razpravljali tudi na naših samoupravnih organih in se dogovorili za določene ukrepe za zmanjšanje nadur, seveda pa na število novih državljanov ne mislimo in tudi ne moremo vplivati.«

Franc Rotar

Produktivnost dela v TOZD stroji in deli

(povzetek raziskave)

V letošnjih številkih Informativnega fužinarja smo lahko videli, da je TOZD stroji in deli ena izmed tistih naših TOZD, ki imajo precejšnje težave z doseganjem načrtovane letne proizvodnje. Prav zaradi tega najbrž širši krog bralcev zanima, kakšno produktivnost dela ima ta TOZD ter ali ima tu še kaj rezerv.

Analiza dejavnikov, ki vplivajo na produktivnost dela TOZD stroji in deli, je narejena za lansko leto, in sicer po metodi, kjer je proizvod prikazan z družbeno potrebnim delom. Pri zbiranju podatkov za kvantificiranje produktivnosti sem naletel na številne težave, ki so bile rezultat prehoda delovne organizacije na temeljne organizacije, poleg tega pa mi obstoječa evidenca ni omogočila, da bi dobil vse podatke, ki bi bili za analizo zanimivi. Kljub vsem pomanjkljivostim pa nam izvršena analiza daje približno realno sliko o produktivnosti dela TOZD stroji in deli.

Analiza je pokazala, da na produktivnost dela največ vplivajo organizacijski dejavniki, znatno manj pa tehnični in družbeni. Navedeni dve kategoriji dejavnikov, ki pogojujejo produktivnost, predstavljata namreč objektivno dani kategoriji, saj kolektiv TOZD v tekočem operativnem poslovanju nima možnosti, da bi-stveno spremenil tehnične pogoje proizvodnje, še manj pa, da spremenil družbene pogoje.

Iz analize, ki je na razpolago bralcem v strokovni knjižnici z naslovom »Vpliv družbenih, tehničnih in organizacijskih dejavnikov na dvig produktivnosti v TOZD stroji in deli«, lahko vidimo, da so letni dopusti zmanjšali objektivno pogojeno produktivnost v letu 1977 za 8,2%, državni prazniki za 3,24%, bolezni nad 30 dni pa za 2,35%.

Iz analize je nadalje razvidno, da je zbir nedela zaradi nedoseganja norm, pomanjkanja materiala, orodja ipd. zmanjšal stvar-

Roman Haber

Če preberemo navedeno in če poznamo delo vzdrževalcev, potem vprašanje dela prek polnega delovnega časa ali na kratko 'nadur' ne bi smelo biti vprašanje. Res je, da smo dolžni delavce porazdeliti tako, da je teh nadur čim manj. Tudi teh porazdelitev se pri nas poslužujemo. Imamo skupine, ki so vključene v štiriizmensko delo. Dostikrat iščemo pomoč drugih delavcev izven delovne organizacije: Hidromontaže, Gradisa, Tekola, Instalaterja in Kograda. Vendar povsod ne gre tako gladko, kot bi si človek želel. Ljudje, ki so vajeni dela, delavci, ki so postali že pravi specialisti za nekatera popravila, ki so jih izvajali že nešteto krat prej, so klicani tudi v popoldanskem in nočnem času, če ključni agregati ali stroji obstojijo. Lažje je

no pogojeno produktivnost v letu 1977 za 5,7 %, boleznine do 30 dni za 2,9 %, drugi neopravičeni izostanki pa za 0,06 %.

Oglejmo si organizacijske dejavnike, ki so negativno vplivali na produktivnost dela TOZD stroji in deli, bolj podrobno.

Skala organizacijskih dejavnikov produktivnosti je zelo široka:

- nepopolno izkoriščanje kapacitet,
- nezadovoljiva kvalifikacijska struktura kolektiva,
- neoptimalna intenzivnost dela,

— 25,9 % vseh delavcev je bilo v meji 95—107,5 %,

— 64,7 % vseh delavcev je bilo v meji 107,5—120 %,

— 2,5 % vseh delavcev je bilo v meji do 95 %,

— 7 % vseh delavcev je bilo v meji nad 120 %.

Da ima TOZD slabo organizacijo dela, nam pove podatek, da je v lanskem letu bilo od vseh opravljenih delovnih ur 5 % v podaljšanem delovnem času, pri ključavničarjih monterjih pa je znašala ta procent 12,3. V TOZD je bilo tudi veliko režijskih ur, saj je bilo od vseh opravljenih

da bodo delavci TOZD stroji in deli sedaj, ko vedo več o svoji produktivnosti ter o ukrepih za njeno povečanje, sedanje stanje hitro spremenili. Spremeniti se mora namreč organizacija dela in poslovanja, kar pa ni tako lahka naloga, kajti razbiti je treba mnoge zakoreninjene navade.

Natančnega pogleda v ekonomijo TOZD in faktorje, ki jo pogujejo, ni možno dobiti le s produktivnostjo dela, temveč le, če se kvantitativno izrazi še vpliv ekonomičnosti in rentabilnosti, ki pa ju v analizi nisem zajel. Praksa namreč na vsakem koraku kaže, da so dinamike teh kompleksov, gledano parcialno, lahko tudi nasprotnih smeri: da ekonomičnost lahko pada, medtem ko produktivnost raste ipd. Kljub vsemu pa je produktivnost dela bila in bo sodnica napredka in uspešnosti slehernega posameznika, kolektiva in skupnosti.

Ob zaključku je prav, da poudarimo, da je osnovno vprašanje v strategiji nadaljnjega razvoja in povečanja produktivnosti TOZD njena proizvodna orientacija in delitev dela z istočasno modernizacijo proizvodnih procesov ter boljšim izkoriščanjem obstoječih proizvodnih kapacitet. Samo večje proizvodne serije omogočijo optimalnost proizvodnje in izgradnjo optimalnih proizvodnih kapacitet. Uporaba sodobnih visoko produktivnih strojev in naprav ter avtomatizacija proizvodnje je upravičena samo v pogojih velikih serij, kar se lahko doseže z ustrezno delitvijo dela na proizvodnjo določenih proizvodov tako med TOZD kot tudi z drugimi DO, ki sodelujejo v reprodukciji določenih proizvodov. Z delitvijo dela razumemo delitev tako v razvoju proizvodov, kot v proizvodnji določenih komponent proizvodov.

Obstoj večjega števila proizvajalcev istih finalnih izdelkov ne zožuje sodelovanja, temveč nasprotno ustvarja možnosti za njegovo razširitev. Ekonomska pomembnost specializacije je namreč v povečanju proizvodnih sposobnosti in produktivnosti dela

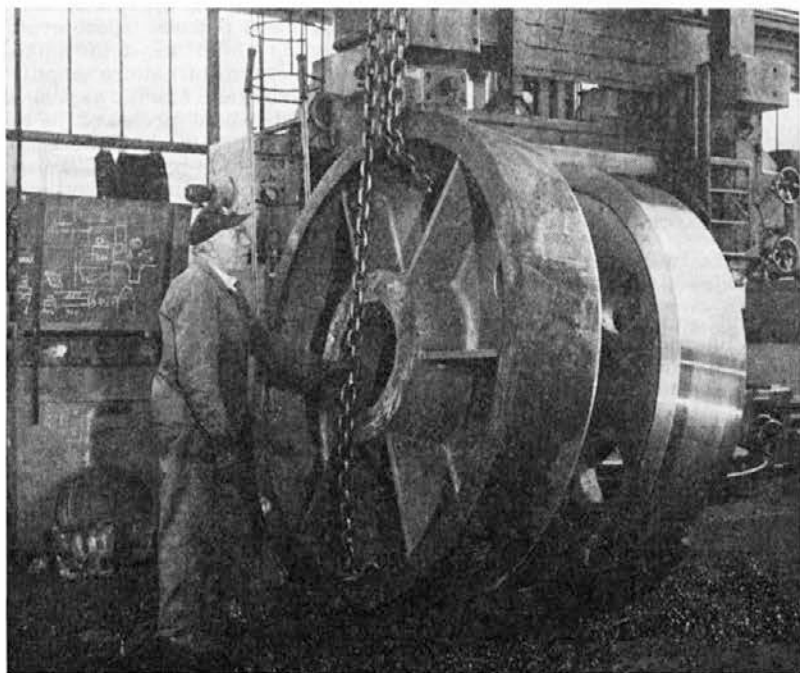
ter v zmanjšanju proizvodnih stroškov. Pogoj za specializacijo pa je določena stopnja delitve dela, množičnost proizvodnje in tipizacija ter standardizacija proizvodov, kar pa ni značilnost TOZD stroji in deli.

Posebna višja oblika specializacije in delitve dela med DO istih ali sorodnih industrijskih vej pa je kooperacija. V kooperaciji DO ne proizvaja vsega stroja ali kompliciranega proizvoda, ampak le posamezne dele proizvoda ali pa izvaja cele samo fazo tehnološkega procesa. Toda tudi kooperacija ni vedno in povsod ekonomska in rentabilna ter je pred vsako odločitvijo o kooperaciji potrebno narediti podrobno ekonomsko analizo, kjer je treba paziti na vse dejavnike, ne samo na sodelovanje.

Če želi TOZD stroji in deli preiti na specializacijo oziroma kooperacijo (ne takšno, kot je danes), mora spremeniti sedanje stanje. Preštudirati se mora asortiment izdelkov ter ugotoviti, katere proizvode se izplača sedaj ter v perspektivi proizvajati. Na osnovi teh ugotovitev se mora zožiti asortiment, s čimer bi se povečal obseg proizvodnje, znižali stroški na enoto proizvoda ter bi se na ta način dosegla večja konkurenčnost tudi na zunanjih tržiščih.

Kot vidimo, čaka TOZD stroji in deli še veliko dela in čimprej se ga bo lotila, tem prej bodo vidni tudi sadovi.

Aleksander Jug

Velikani naše proizvodnje

— nizka organizacijska raven,
— nestimulativno nagrajevanje in podobno.

Stopnja izkoriščanja delovnih sredstev v TOZD stroji in deli, če računamo delo v dveh izmenah, je znašala v lanskem letu 0,644. To pomeni, da je skoraj 36 % obratovalnih ur bilo neizrabljenih. Kar se tiče kvalifikacijske strukture kolektiva, ta ni preveč zadovoljiva, saj je premajhno število delavcev z višjo in visoko izobrazbo, preveč pa delavcev z nepopolno osemletko.

Raziskave stanja kadrov glede na delovna opravila dne 29. aprila 1976 nam je pokazala:

- da ima neustrezno izobrazbo 172 delavcev, kar je 47,5 % od skupnega števila 362 zaposlenih,
- da ima pre nizko izobrazbo 141 delavcev, kar je 38,95 %,
- da ima previsoko izobrazbo 31 delavcev, kar je 8,56 %.

Neoptimalna intenzivnost dela je razvidna iz tega, da nam ni uspelo spraviti procenta doseganja delovnih norm v zelene okvire. V normalni distribuciji bi moralo biti naslednje poprečje izvrševanja norm:

- 42 % vseh delavcev bi moralo biti v meji 95—107,5 %,
- 42 % vseh delavcev bi moralo biti v meji 107,5—120 %,
- 8 % vseh delavcev je lahko v meji do 95 %,
- 8 % vseh delavcev je lahko v meji nad 120 %.

Dejansko stanje npr. decembra leta 1977 pa je bilo naslednje:

delovnih ur 32 % režijskih, pri čemer moramo upoštevati, da ključavničarji — monterji sploh niso imeli režijskih ur.

Kar se tiče nestimulativnega nagrajevanja je raziskava pokazala, da od leta 1972—1977 osebni dohodek delavcev TOZD stroji in deli ni bil v sorazmerju niti s produktivnostjo niti s fakturirano realizacijo.

Kar se tiče tehničnih dejavnikov produktivnosti ima TOZD precej stare stroje, saj je le 35 % strojev starih do pet let, poprečna starost strojev pa znaša 14,4 leta.

Kot vidimo, ima TOZD stroji in deli še veliko rezerv za dvig produktivnosti dela. Ta pa se mora dvigniti, ker z večjo produktivnostjo dela dosežemo znižanje lastne cene, večjo količino proizvodov, višje realne osebne dohodka in končno porast družbenega in življenjskega standarda.

Da bi v bližnji prihodnosti temeljna organizacija povečala produktivnost dela, so potrebni različni ukrepi, in sicer boljša izraba kapacitet, dvig kvalifikacijske strukture kolektiva, zagotovitev normalne intenzivnosti dela, znanstveni pristop k delu, nabava sodnejših strojev, združevanje dela in sredstev ipd. Toda če istočasno ne bo sledilo pravilno nagrajevanje dela in ustvarjanje ter »žigosanje« in izkoriščanje nedela, je malo verjetno, da se bo produktivnost dela povečala.

Kakor nam je bodočnost cilj, nam je preteklost učiteljica, vendar se ne smemo preveč zanašati,

HUMOR

Nekdo stopi v bar, lastnik pa mu reče:

»Zaprto je.«

»Kako pa sem potem vstopil?« se začudi človek.

— —

»Zakaj ste zmeraj pri oknu, kadar vaša žena poje?« vpraša sosed sosedu.

»Da ne bi ljudje mislili, kako jo tepem.«

»Soteska«

glasilo mladih delavcev železarne ravne

mladi fužinar

priloga informativnega fužinarja

Mladi fužinar pripravljajo:
Vida Gregor, Bojan Lesjak,
Franjo Miklavc, Rudi Milnar
ter COP pri OK ZSMS
Ravne na Koroškem.

NOVI VETER

Dogovor mladih na X. kongresu ZSMS je jasen: vsa družbena vprašanja so vprašanja, katera smo dolžni reševati tudi mladi oziroma obratno, vsa vprašanja, katera se postavljajo pred mlade, smo dolžni reševati skupno. To pomeni, da se moramo aktivno vključiti v naš samoupravni sistem tako v TOZD, KS kakor tudi v SIS. Da bi mladi v naši OK ZSMS bili sposobni za dosledno izvajanje vseh nalog, katere smo sprejeli z resolucijo X. kongresa ZSMS, ugotavljamo, da mora težišče našega dela biti na področju idejnopolitičnega usposabljanja, saj bo samo usposobljen mladinec lahko deloval kot dober samoupravljalec.

Izhajajoč iz tega dejstva in stvarnega stanja med mladimi je komisija za idejnopolitično delo pri OK ZSMS pripravila program usposabljanja. Program zajema pripravo pionirjev za sprejem v mladinsko organizacijo, članom ZSMS pa daje osnovo za nadaljnje spoznavanje našega družbenopolitičnega in ekonomskega sistema, skozi to pa tudi možnost za aktivno sodelovanje pri razvoju naše družbe. Bistveno za načrtovano usposabljanje pa je prav gotovo, da bo zajelo celotno članstvo, tudi neaktivno in ne samo vodilne strukture, saj bi s tem ta problem le delno rešili. Prvi del našega izobraževanja bo predvidoma zajemal naslednje teme: zgodovinski oris od SKOJ do X. kongresa ZSMS; organiziranost in delovanje ZSMS; oblike in

metode dela; vloga in pomen ZSMS v naši družbi; družbenopolitična ureditev SFRJ.

Navedene teme bodo mladi na šolah obravnavali v okviru mladinskih ur. Mladinske ure na šolah do sedaj prav gotovo niso izkoriščene za dejavnost, kateri so namenjene, to se pravi, da se nudi priložnost, da jih izkoristimo. Mentorji za mladinsko organizacijo na šolah pa bodo zadolženi za podajanje posameznih tem, s tem da bodo za njih predhodno pripravljene inštruktaže. Za te so zadolženi posamezni člani predsedstva OK ZSMS. Center za obveščanje in propagando bo tu

odigral svojo vlogo, saj bo zadolžen izdati vse gradivo v obliki biltena, kar bo nedvomno povezano tudi s stroški.

Za mlade v KS, združenem delu in kmetijstvu prav tako pripravljamo osnovno idejno-politično usposabljanje. Teme so podobne, članom OO pa bodo podane prek predsednikov in sekretarjev OO. Pomembno vlogo pri usposabljanju bodo prav gotovo odigrali mladi komunisti, od katerih pričakujemo aktivno vključitev v vrste ZSMS, za kar jih ne nazadnje obvezuje tudi resolucija 8. kongresa ZKS.

Kontinuirano usposabljanje mladih je prav gotovo dolgoročna in naša stalna naloga, s tem pa bomo tudi okrepili bazo za sprejemanje v članstvo ZKS.

Zdravko Fajmut

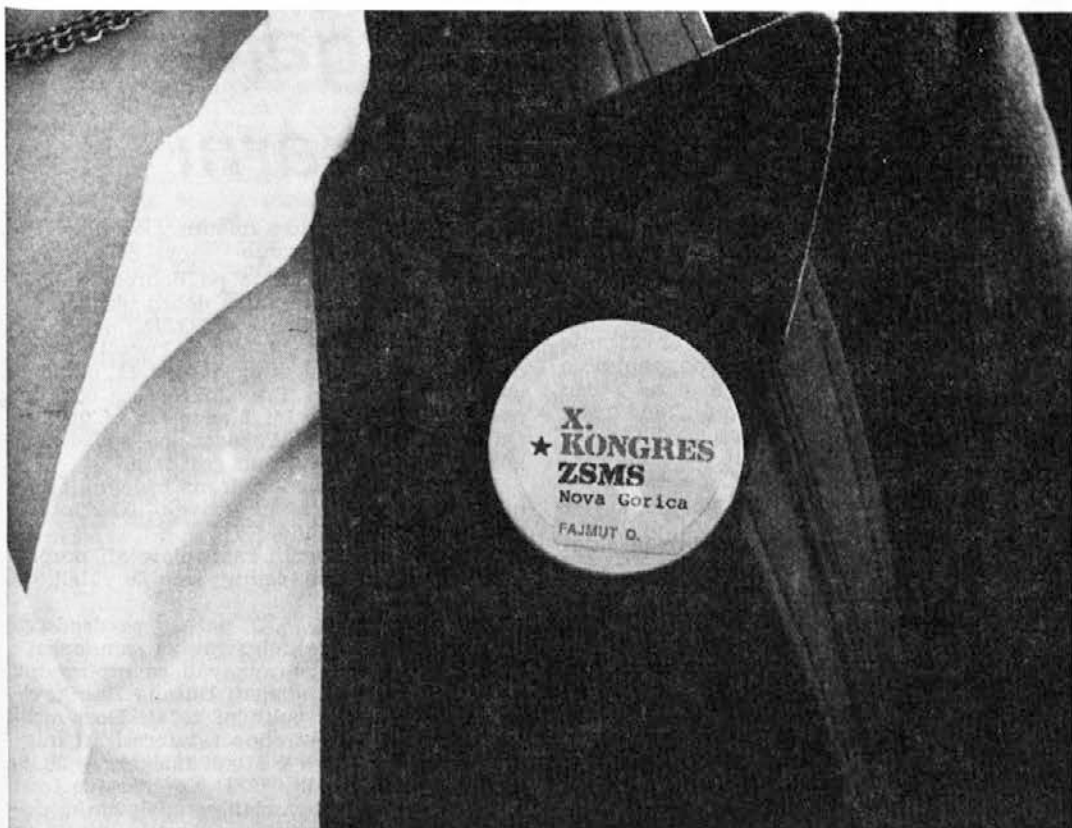
Mladi aktivno odkrivamo vprašanja

Z ustanavljanjem samoupravnih interesnih skupnosti na področjih, ki jih je doslej urejala država, je nastala tudi nujnost organiziranja celovitega delegatskega sistema, ki omogoča delovnim ljudem novo pravico, izhajajočo iz socialističnega samoupravljanja,

da so neposredno povezani z odločanjem v vodstvenih telesih samoupravnih skupnosti kot tudi v skupščinah družbenopolitičnih skupnosti. Prav pravice v delegatskem sistemu delovnemu človeku omogočajo, da neposredno sodeluje pri urejanju odnosov na področju, ki je bilo do sedaj v vseh političnih sistemih od njega odtujena sila, se pravi na področju politike in oblasti. Takšen položaj delovnemu človeku omogoča tudi prevladujoča vloga združenega dela v političnem sistemu.

Delavec ima v združenem delu pravico in dolžnost odločati o planiranju, proizvodnji, ustvarjanju in delitvi dohodka, ki ga je skupno z drugimi delavci ustvaril z odločanjem v skupščini, posebno prek delegatov v zboru združenega dela, pa odloča tudi o tistem delu dohodka, ki ga izloča za skupno in splošno porabo, s čimer je zaokroženo obvladovanje celotnega dohodka.

Samoupravne interesne skupnosti delavcem zagotavljajo, da gospodarijo z vsemi oblikami rezultatov njihovega dela, saj svoje želje in interesne usklajujejo v zborih uporabnikov in izvajalcev ter tako uresničujejo svobodno menjavo dela in združevanje svojega dela z delom delavcev v samoupravnih skupnostih. V samoupravnih interesnih skupnostih se delovni ljudje — uporabniki storitev in delovni ljudje — izvajalci storitev dogovarjajo enakopravno, brez medsebojnega preglasovanja, o skupnem planu razvoja določene družbene dejavnosti v skladu s potrebami združenega dela in družbe v celoti in v skladu z materialnimi možnostmi. V okviru takšnega plana se dogovarjajo tako o obsegu storitev kakor tudi o načinu njihovega prelivanja iz dohodka materialne proizvodnje v dohodek določene družbene dejavnosti. V tem smislu pomenijo skupščine samoupravnih interesnih skupnosti predvsem sistem in kraj samostojnega in enakopravnega stalnega dogovarjanja delovnih ljudi in ne parlament, ki sprejema sklepe z večino glasov. Vendar

»Detajl«

bi kazalo razmisliti o tem, kako je ta razlaga svobodne menjave dela tov. Kardelja uresničena v praksi.

Res je, da se delegatski sistem šele razvija, vendar se ne razvija v skladu z možnostmi in še manj v skladu z začrtanimi usmeritvami. Delegati večinoma še vedno ne opravljajo delegatskih obveznosti, skupščine samoupravnih interesnih skupnosti so večkrat komajda sklepčne, izredno slabo je delovanje delegatov v procesu prenašanja stališč iz delegatske baze v skupščino in nazaj. Spričo teh pomanjkljivosti je logično tudi delegatski sistem daleč od zamišljenega.

Na tej osnovi se pogosto dogaja, da delegati — izvajalci storitev ali pa celo njihova ožja telesa, pripravijo plane svojega dela, ki dostikrat niso v interesu delavcev, pa so vendar po metodi zanašanja na slabo delo delegatov sporazumno sprejeti. Na tak način je v občini Ravne, pa morda še kje bil delavcem ponujen samoupravni sporazum, v katerem je stanovanjska samoupravna skupnost precej nedorečeno poskušala vnesti nove elemente pridobivanja sredstev skozi popularno participacijo. Kot prvi so odklonilno stališče do tega sporazuma sprejeli mladi delavci, saj so prav oni tisti, ki bi bili ob sprejetju sporazuma najbolj prizadeti. Predložene lestvice, ki služijo kot metoda za izračun finančne soudeležbe ob sprejemu stanovanja, so dokaj različne in s takšnim razponom, da lahko tričlansko mlado družino ob pridobitvi lastnosti nosilca stanovanjske pravice soudeležba stane kar nekaj starih milijonov.

Se posebno spretno so ta namig izkoristile nekatere DO, ki so enostavno razširile pravilnike o reševanju stanovanjskih vprašanj za področje finančne udeležbe, ki tudi nima nikakršne zakonske niti ustavne osnove. Glede na to, da mlade družine, takrat ko dobe stanovanje, stojijo pred mnogimi odprtimi vprašanji npr. drago opremo, jih finančna soudeležba pritisne ob zid ter napravi srednjeročno kreditno nesposobne, če se v pravilniku sploh dopušča plačevanje soudeležbe s kreditom ali jim po zakonu o stanovanjskih razmerjih v roku 30 dni po sprejemu sklepa oz. odločbe o dodelitvi stanovanja preneha lastnost nosilca stanovanjske pravice.

Sila težko bi bilo mladim razložiti, da je takšen sistem vodenja stanovanjske politike pravilen in pošten, ko pa se zelo dobro zavedajo, da je na tisoče stanovanj bilo brez podobnih ceremonialov podeljenih tistim, ki danes krojijo metode reševanja stanovanjskih vprašanj.

Te dni je v razpravi osnutek zakona o skupnih osnovah svobodne menjave dela, ki daje splošne opredelitve uporabnikov in izvajalcev kot subjektov sporazumevanja, opredelitev predmeta svobodne menjave, odnose med uporabniki in izvajalci v svobodni menjavi, načine uresničevanja svobodne menjave dela, samoupravno organiziranje udeležencev v svobodni menjavi dela. Zapisan in sprejet zakon pa še ni rešitev vprašanja, sprejeti ga moramo zavedajoč se obveznosti, ki izhajajo iz njega, sprejeti ga moramo vsi in potem tudi delati tako, kot se dogovorimo.

Dogovori in sporazumi pa ne smejo ostati v rokah neodgovornih delegatov ne pri obravnavanju in ne pri sprejemanju, saj neurejena in površno vodena svobodna menjava dela za delavca ne pomeni nič drugega kot njegovo odtujenost od vpliva nad tistim delom ustvarjenega dohodka, ki mu ga v tem primeru drugi združujejo za zadovoljevanje svojih in ne njegovih potreb in interesov.

O tem ne bi pisal, niti ne bi imel osnove za očitke, če se ponekod ne bi nepravilnosti resnično dogajale. Tako imata predvsem kulturna in telesna kulturna skupnost na Ravnah prevelike apetite, kar je razvidno iz povzetkov aneksov k samoupravnim sporazumom o temeljnih planov SIS na področju družbenih dejavnosti za obdobje 1979—1980.

Veliki apetiti, ki jih strokovne službe v imenu delavcev ponujajo delavcem, bi lahko v primeru sprejetja tako obremenili nekatere temeljne organizacije, da bi se le-te pokazale nesposobne za plačevanje obveznosti v svobodni menjavi dela, kar jo odpravlja zopet na tržne odnose, ki se jih želimo znebiti. Podobno se dogaja tudi v drugih interesnih skupnostih.

Na Slovenskem prav gotovo ni malo delovnih organizacij, v katerih združuje delo precej delavcev iz ostalih republik. Ti delavci so prav tako normalno vključeni v samoupravni sistem in delegatska razmerja v naših občinah.

Prav tako odvajajo del ustvarjenega dohodka za delovanje samoupravnih interesnih skupnosti, pa vendar pogosto programi teh skupnosti niso najbolj v skladu z njihovimi željami in interesi, večkrat pa tudi potrebami. Prosti čas je tisti del dneva, ki tem delavcem nudi največ dolgočasje, kljub temu da dajejo svoj dinar za financiranje programa kulturne skupnosti.

Ob tem bi lahko rekli, da imajo delavci iz drugih republik enake možnosti pri ogledu glasbenih, dramskih, filmskih, likovnih in drugih prireditvev. Moramo pa se vprašati, če smo z zagotavljanjem enakih možnosti storili dovolj, ali bi morda kazalo v programe vnesti tudi kulturna dogajanja s priokusom balkanskega temperamenta ter s tem omenjenim delavcem povrniti njihov kulturni dinar.

Na različnih posvetovanjih sicer prihaja do pripomb, da bi kulturni program lahko bil drugačen, če se bi skupine delavcev iz drugih republik normalno vključevale v samoupravni sistem. Kljub takšnim pripombam je treba povedati, da je ta delovna sila odmaknjena od dejanskega samoupravljanja zaradi mnogih vzrokov, med drugimi tudi naslednjih:

— V naše delovne organizacije (predvsem gradbene in težko industrijo) prihajajo mladi iz najrazličnejših koncev domovine, pretežno iz vasi. Prižene jih želja po zaslužku, želja po zagotovitvi minimalnega standarda, brez visokoletečih ekonomskih pretenzij. Skladno s to željo pa je tudi logično, da se bodo po nekaj letih vrnili domov in jih torej bolj malo veže na kraj, v katerem delajo, dolgoročno pa sploh.

— Največ teh delavcev nima dokončane niti osnovne šole in je s tem tudi njihov apetit za višjo stopnjo kulture razmeroma manjši.

— Njihovo življenje je internatsko, živijo in delajo skupaj kot vojaki.

Ker niso ustrezno organizirani niti nimajo možnosti koristno uporabiti prostega časa, tudi skupaj posedajo po gostinskih lokalih, ki se jih zaradi tega oprijemajo najrazličnejši vzdevki.

Delo osnovnih organizacij ZSMS v železarni

V tej rubriki, ki naj bi bila stalna, bomo govorili o problemih in uspehih pri delu osnovnih organizacij ZSMS v naši delovni organizaciji, ki bodo predstavljeni na poseben način v obliki poročanja o izvedenih akcijah v določenem obdobju. Da pa bo obveščanje o našem delu čim bolj objektivno, zanimivo in za vse nas koristno, je potreben res reden dotok informacij. Zato pozivam člane vseh osnovnih organizacij, da vestno pošiljajo zapisnike sestankov, dogovorov in poročila o izvedenih akcijah v mladinsko sobo na naslov — KS OO ZSMS Železarna Ravne.

Aktivnosti OO ZSMS v septembru in oktobru

Jeklarna — 14. 9. so na svoji seji govorili o kadrovskih problemih v TOZD in opozorili na preslabo ocenjena opravila ter delovne naloge delavcev v livni jami. Za dvomesečni politični tečaj so predlagali Vinka Hercoga. — 21. 9. sklicali so sestanek mladih komunistov, ki je odpadel zaradi neodgovornega obnašanja mladincev, članov ZK, vabilu sta se odzvala samo dva. — 26. 9. nova jeklarna je premagala staro na športnem srečanju v nogometu z 2:1.

Valjarna — že daljše časovno obdobje je v tej sredini popolno mrtvilo in vprašamo se

Mislím, da je teh nekaj vzrokov dovolj, da se pokaže potreba po organiziranju družbenih dejavnosti tudi njim v korist. Predvsem pa bo treba najprej delavcem iz drugih republik povedati, da ni njihov osebni dohodek to, kar najdejo v kuverti, da so ustvarili precej več, da to več združujejo za skupni napredek, za skupne družbene dejavnosti, v katerih pa jim moramo pokazati tudi način, skozi katerega lahko uporabijo tisti del ustvarjenega dohodka, ki jim ga poberemo iz kuverte.

Verjetno gre pri kulturnih dogajanjih za več različnih vprašanj, mnogokrat namreč kulturne prireditve presegajo stopnjo razumevanja preprostega človeka. Takrat pravimo, da je to elitna kultura in na ta račun tudi dobijo vsi politični in družbeni predstavniki brezplačne vstopnice, najbrž z namenom, da se vsaj tako zagotovi njihova udeležba. Ostali občani, ki pridno delajo — ustvarjajo, si v teh primerih, če jih prireditve zanimajo, lahko kupijo vstopnice v zadnjih vrstah. Ne spominjam se primera, da bi bilo drugače ali celo obratno.

Prav tako se elitna ali kakršnakoli že bolj »nobel« kulturna dogajanja odvijajo v centrih, medtem ko kulturno raven na podeželju ali v manjših naseljih lahko goji zgolj cirkusantska predstava. Kot kaže, gre tu še vedno za velika odstopanja kljub vzpostavljeni svobodni menjavi dela, saj razslojevanje ljudi na tiste za elitno ali pa cirkusko kulturo najbrž ne more biti sprejemljivo.

Odpravljanje teh vidnih slabosti je možno edino na način, da se programi kulturnih skupnosti v osnutku rojevajo v samoupravnih delovnih skupinah, med delavci, se pravi v tisti strukturi, ki je imamo največ in je tudi naše največje bogastvo.

Najbrž je še veliko vprašanj s področja svobodne menjave dela, pa ne samo vprašanj. Veliko je še potrebnih naših skupnih naporov, v katerih bomo predvsem v ZSM morali kot vzgojna organizacija mladih zastaviti vse svoje sile, da bomo čim hitreje usposabljali člane OO ZSMS v dobre delegate v okviru naših mladinskih organov pa tudi na drugih področjih. S takšnim delom pa bomo nedvomno rešili tudi vprašanje sklepčnosti organov ZSMS od OO do republiške konference, ki se je v preteklem mandatu tudi pogosto ubadala s tem problemom.

Stane Bodner

lahko, kako je z delom mladih v ostalih DPO in samoupravnih organih.

Jeklolivarna — zatišje po dobrem delu v prvem polletju, sicer pa se dobro vključujejo v samoupravno življenje v TOZD.

Kovačnica — 13. mladi kovači so bili domačini IV. TMKJ, kjer so med 11. ekipami osvojili prvo mesto. Prav tako so se odrezali posamezniki, saj je bil Mager Ferdo prvi in Oder Branko tretji. Pokazali pa so se tudi kot dobri organizatorji in gostitelji.

Jeklovlek — novo formirana osnovna organizacija, kjer delo še ni zaživelo. Njen predsednik je Hanc Vlado.

Kalilnica — nobenih zapisnikov ali poročil v teh dveh mesecih, čeprav smo že videli, da znajo dobro delati.

Stroji in deli — 18. 9. na seji predsedstva so izdelali predloge delegatov za samoupravne organe TOZD, obravnavali so proizvodno problematiko in predlagali Dušana Brankoviča za dvomesečni politični tečaj. Dogovorili so se tudi, da je potrebno zainteresirati mladince za dopisništvo v Mladi fužinar. — 30. 9. obiskali so OO ZSMS TOZD Kovinarstvo Ljubno, kjer so se pogovarjali o sodelovanju, domačini pa so jim predstavili svojo TOZD in kraj. Za konec so se med seboj pomerili v vlečenju vrvi, kegljanju in nogometu ter kot

uvidni gostje povsod izgubili. — 18. 10. razširjeni seji predsedstva so namenili glavno temo produktivnosti, izmečku in neuspeli proizvodnji ter dvema mladincema izrekli tovariško kritiko. Istega dne so premagali mlade iz pnevmatičnih strojev v rokometu s 34 : 12.

Industrijski noži — nekoliko več volje vseh in ne samo posameznikov, pa bomo lahko o njihovem delu veliko poročali.

Pnevmatični stroji — ob dobrih pogojih za delo in podpori osnovne organizacije sindikata bi morali mladi dati v tej sredini veliko več od sebe.

Vzmetarna — 4. 10. izvolili so novega predsednika Franca Srečka, sestavili program dela do konca leta in nekoliko več pozornosti posvetili neopravičenim izostankom ter velikemu odstotku mladih, ki so v bolniškem staležu, kakor tudi nizki produktivnosti v TOZD.

Rezalno orodje — 7. 9. na seji predsedstva so obravnavali pravilnik o stanovanjskih razmerjih, kongresna gradiva ZSMS, ter za MDA Šamac-Sarajevo predlagali dva mladina.

Energija — tudi tukaj bo potrebno nekoliko bolj zavijati rokave.

ETS — mladi v tej osnovni organizaciji ne čutijo potrebe, da bi organizirano reševali

svoje in družbene probleme ali pa jih sploh nimajo oziroma jih ne vidijo.

SGV — sedaj že bivšemu predsedniku Šumniku so, kaže, že pošle moči in upam, da bo Brežnjaku ponovno uspelo pognati njihov »stroj« v tek.

Transport — že od vsega začetka je v tej osnovni organizaciji bil aktiven samo predsednik.

Raziskave in razvoj — ustanovljena je bila v letošnjem poletju in prepričan sem, da bodo v tej rubriki našli vsaj nekaj smernic in natepkov za svoje delo.

Priprava proizvodnje — 15. 9. na sestanku osnovne organizacije so razpravljali o kongresnih dokumentih za IX. kongres ZSS in predlagali Vido Kovač za dvomesečni politični tečaj.

Kontrola kakovosti — pričeli so dobro, sedaj pa že nekaj časa mirujejo.

Delovne skupnosti — zelo se trudi predsednik Kladnik, ki pa sam ne more veliko storiti. Čeprav je v tej sredini res veliko deklet in žena, imajo vseeno dobre pogoje za delo, vendar so do vsega ravnodušni, kot da se jih nič ne tiče.

Vaš sekretar

Kronika aktivnosti OK ZSMS Ravne

1.—2. 10. 1978 — Občinskega praznika občine Čučak se je udeležila tudi delegacija občine Ravne (iz OK ZSMS Fajmut Zdravko), ki se je dogovorila tudi o možnostih nadaljnega političnega in ekonomskega sodelovanja.

2. 10. 1978 — Obisk predstavnikov ZTS iz Maribora na Ravnah. Namen obiska — zaključni dogovori o poteku akcije Prežihovo '78.

3. 10. 1978 — Zadnja seja republiške konference mladih delavcev pred X. kongresom ZSMS, ki se je udeležil Maks Krajnc, predsednik OKMD. Na seji so obravnavane priprave na kongres.

5. 10. 1978 — Seja odbora za obnovitev OO ZSMS v Mežici. Le-ta je že dalj časa v pasivnem položaju, zato je odbor pripravil konkreten program za nov sestav. Seje se je udeležil Fajmut Zdravko.

7. 10. 1978 — Akcija Prežihovo '78. Osrednja prireditev mladih v občini v počastitev X. kongresa ZSMS. Okrog 3000 udeležencev skupno s taborniki iz vse Slovenije.

9. 10. 1978 — Prva seja komisije za verska vprašanja v občini. Udeležil se je je Bodner Stane, na njej pa je bila ocenjena dejavnost cerkve.

Politični aktiv občine je obravnaval (Bodner) priprave na vlak bratstva in enotnosti ter na X. kongres ZSMS.

10. 10. 1978 — Na osnovni šoli Prežihov Voranc je potekala razprava o kongresnih dokumentih za X. kongres ZSMS. Razpravo je vodila Alenka Kolmančič.

12.—14. 10. 1978 — X. kongres ZSMS v Novi Gorici. Iz občine Ravne so se ga udeležili delegati: Stane Bodner, Fajmut Zdravko, Kolmančič Alenka, Franc Miran, Mlinar Rudi in Šipek Danijel, iz predsedstva RK ZSMS pa še Štirn Peter.

16. 10. 1978 — Posvet s predstavniki KS OO ZSMS v ZR o preoblikovanju Mladega fužinarja (Bodner).

18. 10. 1978 — Brigadna konferenca. Priprave na MDA Šamac-Sarajevo od 1.—30. nov. 1978.

20. 10. 1978 — Okrogla miza z delegati X. kongresa ZSMS iz občine Ravne, ki jo je pripravil center za obveščanje in propagando pri OK ZSMS Ravne.

— Seja medobčinskega sveta ZSMS v Dravogradu. Dogovori o reševanju vprašanj o brigadi Prežihovega Voranca pred odhodom na delovišče. Izdelan je bil dokončen razrez števila brigadirjev iz posameznih občin v regiji ter dogovorjen način financiranja brigade, po katerem bo vsaka OK ZSMS pokrila stroške za svoje brigadirje. Ker je OK ZSMS Ravne nosilec brigade, tudi poravnava vse prispele račune ter stroške naknadno zaračuna ostalim OK ZSMS.

— Klub koroških študentov je praznoval 25-letnico obstoja. Proslave se je iz OK ZSMS udeležil Zdravko Fajmut.

21. 10. 1978 — V Novem mestu so se srečali brigadirji veterani in mladina na prireditvi ob 20-letnici avtoceste. Iz koroške regije se je prireditve udeležilo okrog 40 brigadirjev veteranov in mladincev.

23. 10. 1978 — Seja sekretariata OK ZSMS, na kateri so bile ocenjene priprave na MDA Šamac-Sarajevo.

26. 10. 1978 — Brigadna konferenca MDB Prežihov Voranc Koroška. Dokončno formiranje in zadnja navodila.

27. 10. 1978 — Odhod MDB na delovišče. Brigadirjem so zaželeli dobre uspehe člani sekretariata OK ZSMS in tov. Rudl — predstavnik SO Ravne.

28. 10. 1978 — Seje OO ZSMS Prevalje I. z neorganizirano mladino so se udeležili iz OK ZSMS Fajmut, Bodner in Lesjak.

— Mladi so sodelovali na hotuljskem taborniku.

30. 10. 1978 — Politični aktiv občine (Bodner) je med drugim obravnaval odnose med organizirano in neorganizirano mladino ter ocenil priprave na MDA Šamac-Sarajevo.

— Komisija za IPD je na svoji prvi seji pripravila celovit program idejnega usposabljanja.

Stane Bodner

sko. Gledam ljudi, gledajo me. Mnogo jih je, pogovarjajo se, se smejejo, prihajajo in odhajajo. Sprašujem se, če je v njih kaj sreče, če jih kaj tare. Toda na obrazih ne najdem odgovorov. Samo gledam jih in pijem svojo pijačo, gledam, kako se smejejo, govore. Ura je pol osem. Vzajem nahrbtnik in s počasnimi koraki odidem po stopnicah navzgor. Za vogalom me čaka prijatelj.

Žarometi iz avtobusa prebadajo temo, odkrivajo ovinke, osamele bajte in rečna korita. Šofer se šali z dvema ženskama. Na trenutke postane kar močno duhovit. Janez ob meni dremlje, se zbudi, dvigne glavo, se zasmeje šoferju, pa ponovno zadremlje.

V steklu avtobusa se odražata najini, z brado in dolgimi lasmi zaraščeni glavi. Obraz prijatelja je zasanjan kot v pričakovanju pravljice otroštva. Svetel je in vesel, gorniški. Je tudi moj takšen? Pumperice nama silijo nad kolena, volnene dokolenke se lepijo na vročo kožo, veliki čevlji komaj najdejo dovolj prostora.

Hribovje nad dolino postaja vse večje, mogočnejše. Dolina preide v ozko sotesko, nato pa se naenkrat razširi. Jezersko. Oba izstopiva nedaleč od Planšarskega jezera. Hrup avtobusa zamre v daljavi. Ostaneva sama. Še nekaj avtomobilskih žarometov naju obsvetli preden odrineva. Pomaham traktoristu. Mlad fant je, vesel, samo ne gre v najino smer. Dve uri je do kočice na Ledinah, nama pove.

Čudovito jasno nebo, okrašeno z zvezdami, se razprostira nad obzorjem. Tiho je, le najini čevlji udarjajo ob makadam. Ob jezeru ugledava skalnate grebene in zasnežene grape. Kočna, Grintavec, Dolgi hrbet... Tja sva namenjena. Hitiva po cesti zkozi gozd. Dohiti naju avtomobil in se na najino mahanje ustavi. Gospodar kmetije na planini Anzelj je. Z ženo se vračata z Jezerskega.

Gozd se razredči, ostanemo ob velikem travniku, polnem živine. Naprej bo treba le še peš. Panorama gora nad nama deluje tesnobno, mogočno in v velikem pričakovanju obenem.

Z baterijo obsvetiva vsako znamenje ob cesti. Vodnik nama pove, da do kočice ni ravno strašansko daleč. Še pred koncem ceste odkrijeva kažipot za lovsko stezo ter se usmeriva po njej. Hodim spredaj in iščem markacije. Pogled skozi vrhove ogromnih krošenj nama kaže belo ostenje Babe. Stena se komaj zaznavno dviguje. Tiho sva, le redko kaj spregovoriva. Gozd se raztegne v nizko borovje. Privoščiva si počitek ob hrani. Nekje v daljavi šumi slap. Za borovjem se v nebo poganjajo vrhovi. Strme stene molče, čakajo. Želiva si teh divjih, prepadnih strmin, kjer ni goljufanja, kjer je vse pristno. Zato greva tja, zato tovoriva težke nahrbtnike, polne železja in vrvi. Kar z najtežjo smerjo v tem ostenju bi se rada jutri preizkusila, s Trikotom v Dolgem hrbtu.

Morava naprej. Kmalu bo polnoč. Na ogromnem snežišču so markacije zakrite. Greva proti desni, dokler ne prideva v veliko grapo, od zgoraj zaprtro s poraščenimi grebeni. Zapustiva snežišče in se po strmih melišču ter med grmovjem zaženeva navzgor.

Pot do gore

Pozen četrtkov popoldan. Ljubljana živi, ulice so polne ljudi, hrumenje avtobusov odmeva med stavbami. Nad strehami ujamem pogled del modrega neba, prek katerega se pode beli oblaki. Tam daleč,

čisto na koncu, se komaj vidno dvigujejo hribovi.

Slonim na mizi v Kora baru. V rokah vrtim kozarec s pijačo. Pred vrati imam postavljen nahrbtnik, oblečen sem planin-

Proti pričakovanju spet odkrijeva stezo, na razglednem grebenu pa mizo s klopjo. Visoko sva že, doline spodaj so raztegnjene s svojimi belimi cestami daleč nazaj. Osameli, polomljeni macesni naju nemo pozdravljajo. Zvezde utripajo, gore žive svoje življenje divjine in romantike. Strašne so, napadalne, toda tu-

di tako nežne, občutljive. Spoštujeva njih mogočnost, zato se jih podzavestno bojiva v želji, da jih premagava, da bova z novimi idejami življenja v dolini in na novih gorah živela naprej. Nekje v globini pa jih skrivoma tudi prosiva za srečno pot prek njih.

Steza se spet izgubi na snežišču. Kljub strmini hitiva, saj bodo ure nemirnega spanja kratke. Razgrnem veje in ugledam kočo.

Čez štiri ure bo nov dan in nadaljevala bova pot proti steni.

Vošank Milan

Mladi fužinar sprašuje za vas

Tokrat odgovarjata predsednik OK ZSMS Ravne Zdravko Fajmut in sekretar OK ZSMS Ravne Stane Bodner.

Mladi fužinar (MF): Izvoljen si bil v sam vrh občinske konference ZSMS. Kaj ti to pomeni?

Fajmut: Dodatne zadolžitve in odgovornosti pred vsemi mladimi in celotno družbo.

Bodner: V ospredju je občutek odgovornosti zlasti v času, ko si mladi zastavljamo pomembne in odgovorne naloge.

MF: Kaj lahko poveš o mladih v občini?

Fajmut: Mladi so preveč pasivni pri razreševanju vseh odprtih vprašanj.

Bodner: V občini imamo različne strukture mladih, vendar jih žal večina odklanja aktiven položaj v ZSMS.

MF: Kje so po tvojem mnenju osnovne organizacije, kot vzgojne in politične organizacije mladih?

Fajmut: Delno sem zadovoljen z osnovnimi organizacijami kot političnimi organizacijami, ker se že vključujejo v samoupravni sistem, kot vzgojne organizacije pa ne izpolnjujejo svojih obveznosti.

Bodner: V političnem sistemu imajo osnovne organizacije vsaj delno razvejan delegatski sistem, ki pa po sebi še ne prinaša kvalitetnega dela, medtem ko so v vzgojnem smislu večinoma na takšni stopnji, da bi najprej morale vzgajati same sebe.

MF: Kako ocenjuješ delo na novo izvoljenih organov OK ZSMS?

Fajmut: Kolikor poznam delo članov v organih OK ZSMS, je na prvi pogled jasno, da večina deluje neresno, saj ne izpolnjuje svojih nalog. Za primer bo dovolj, če omenim samo nesklepnosti na sejah.

Bodner: Organi OK ZSMS se spopadajo z začetnimi težavami. Nekateri, npr.: COP, komisija za IPD, sekretariat, jih kar dobro, večina pa jih še niti ni poskušala ugotoviti, kaj šele spoprijeti se z njimi. Posledice takšnega dela so že vidne.

MF: Kaj je temu vzrok?

Fajmut: Največkrat premajhna idejnopolitična usposobljenost.

Bodner: Mladi imamo v temeljnih sredinah premalo usposobljenih kadrov za razreševanje zastavljenih nalog.

MF: Kakšno je sodelovanje OK ZSMS z drugimi DPO?

Fajmut: Sodelovanje na občinskem nivoju je zadovoljivo, medtem ko OO ZSMS še niso našle svojega mesta v osnovnih družbenopolitičnih skupnostih.

Bodner: Pogoj za dobro delo je koordinirana akcija DPO v os-

novnih sredinah. V večini primerov te akcije ni. Rezultat torej popolnoma ustreza stanju, sicer pa ni nikjer določeno, da morajo ravno mladi biti vselej iniciatorji za sodelovanje.

MF: Zakaj misliš, da sodelovanje ni boljše?

Fajmut: Vsi skupaj se premalo zavedamo, da je ZSMS del družbene skupnosti in so torej tudi vsi mladinski problemi problemi družbe, zato je potrebno usklajeno delo med DPO na vseh nivojih.

Bodner: Najbrž ZSMS ni edina organizacija, ki se nenehno bori s kadrovskimi težavami, z usposobljenostjo aktivistov, iz tega pač izhaja, da se ne moremo že enkrat obrniti navzven in si podati rok.

MF: Kako boste pristopili k razreševanju najbolj perečih vprašanj?

Fajmut: Na vseh nivojih bomo pričeli z načrtnim idejnim usposabljanjem, s čimer bomo dosegli boljšo kvaliteto dela, število aktivnih članov pa bomo pridobili z večjo pestrostjo interesnih dejavnosti.

Bodner: Poskušali bomo pač z akcijami, ki smo jim dorasli, saj so navsezadnje zrasle ideje zanje na naših zelnikih. Jasno pa je predvsem, da bomo edino z usposabljanjem, izboljševanjem informiranja ter uvajanjem klubskih dejavnosti znatno bliže cilju.

MF: Ali meniš, da boste pri teh naporih deležni pomoči širše družbene skupnosti?

Fajmut: Za uspešno realizacijo predvidenih rešitev je ta pomoč nujna predvsem od DPO, vzgojnih ustanov, krajevnih skupnosti in seveda vseh mladih v občini, saj se v nasprotnem ne bomo sposobni vključevati v hitri razvoj družbenopolitičnega in družbeno-ekonomskega sistema.

Bodner: Sami pomoči ne moremo zagotavljati, ne terja pa dosti naporov spoznanje, da brez ustrezne pomoči ne bo na tleh samo mladinska organizacija.

MF: Ali potem pomeni, da boste ob tej pomoči lahko uspešni?

Fajmut: Seveda je premalo samo politična podpora, ki smo je najpogosteje deležni, nujno je, da nam ostale DPO pomagajo iskati konkretne rešitve ob zagotavljanju potrebnih sredstev za normalno delovanje.

Bodner: Uspešnost je predvsem odvisna od pomoči, vendar rezultatov ne prinaša samo idejna podpora. Sicer materialne podpore tudi ne želimo, saj beseda »podpora« nekam čudno zveni, zato bi se bolj zadovoljili s skupnimi vlaganji za normalno dejav-

nost. Najbolj vroče si potemtakem želimo, da nam ne bi bilo več treba varčevati pri tistih dejavnostih, ki so nujne za naš obstanek in razvoj.

MF: Torej se mladi pri delu srečujete tudi z denarnimi problemi?

Fajmut: To ni nikoli bila skrivnost. Menim, da je nalaganje v korist mladih dolgoročna naložba, posledice pa bodo vidne v obliki minulega dela. Bojim se, da varčujemo na napačnem koncu.

Bodner: Kje pa se danes pravzaprav ne srečujemo z denarnimi težavami? Ta problem je nujna posledica razvoja. Drži pa predvsem to, da se ponekod bolj, drugje manj ukvarjajo z njim, mladina, ki hodi po vodo z najmanjšim vrčkom, pa je je praktično največ, se tudi temu primerno še dolgo ne bo mogla odžejati.

MF: Kaj pomeni, če se stabilizacijsko obnašate?

Fajmut: Ne obnašamo se stabilizacijsko, če zadovoljujemo samo delne in trenutne rešitve. Samo iz mladinske organizacije, ki ni prikrajšana za možnosti razvoja in usposabljanja, lahko pričakujemo dobre delavce in samoupravjalce.

Bodner: Za mlade je takšna stabilizacija, ki je v bistvu le odrekanje, samo povod za nastajanje novih težav, s katerimi se bomo čez čas ob nespremenjeni politiki lahko srečali v domala vseh sredinah. Stabilizacija je koristna samo takrat, če pod njenim geslom nehemo zapravljati za manj ali celo nepomembne stvari.

MF: Kako bodo mladi shajali v bodoče?

Fajmut: Pripravljamo kompleksen program dela, za katerega ne bi smelo biti vprašanje denarja.

Bodner: Odprti sta obe možnosti — dobro ali slabo, želimo pa si logično najboljše.

MF: Pa boste to lahko zagotovili?

Fajmut: To naj ne bi bil samo naš problem. Na osnovi programa bomo morali skupaj ugotoviti svoje potrebe.

Bodner: Seveda, če si ne bomo medsebojno zagotavljali sami. To vprašanje bi bilo dobro postaviti čez nekaj časa, ko se bomo s problematiko direktno srečevali, seveda tistim, ki bi se v zagotavljanju možnosti namenoma pozabili vključiti.

Naša „mini“ tiskarna

Ze pred leti smo v železarni ustanovili oddelek za razmnoževanje pisanega materiala. Tako danes v tej »mini tiskarni« razmnožujejo in tiskajo marsikaj. Nekateri vedo povedati, da bi lahko v lastni hiši tiskali celo Informativni fužinar. Da bi izvedeli, kaj v resnici nudi ta razmnoževalnica, smo vprašali **Marijana Gerdeja**, vodjo arhiva in razmnoževalnice. Takole je odgovorjal:

»Razmnoževanje pisanega materiala v železarni sega daleč nazaj v obdobje pred drugo svetovno vojno, ko so že takrat na dokaj enostaven način razmnoževali razne pisane materiale kar na soncu. To so delali v posebnih škatlah s pomočjo enostavnih matric. Od takrat do danes je tehnika na tem področju zelo napredovala. Zato tudi v žele-

tipkanih strani in bi ga želeli imeti natisnjene v merilu 1:1, bi dobil naš delegat v roke 28 strani debel samoupravni sporazum, tako pa ga pomanjšamo in isto vsebino natisnemo na sedem strani. To je dosti manj razmnoževanja in sortiranja, stroški pa so trikrat nižji od dejanskih.«

»Kot kaže, imate razmnoževalnega dela precej. Kako pa imate urejen red?«

»Res je razmnoževalnega dela iz dneva v dan več. Zakaj? Najprej že zaradi reorganizacije železarne, saj je sedaj toliko več tozdov in delovnih skupnosti, ki imajo svoje samoupravne organe in družbenopolitične organizacije, ki za svoje delovanje rabijo pisane materiale. Po drugi strani pa tudi strojepiske danes komajda še dajo v pisalni stroj papir

Da lahko naše delo poteka nemoteno, je potreben določen red. Bistveno je, da se prineseni material vpiše v posebno knjigo, šele potem se prične razmnoževati. Tudi stiki strank v razmnoževalnicah niso zaželeni, saj jih motijo pri delu, zato se temu sedaj izogibamo. Le izjemoma takoj razmnožimo manjše število izvodov, kot je kopiranje spričeval, pogodb itn., da delavec, ki je prišel iz obrata urejevat svoje zadeve, ne čaka in da pri tem ne trpi poslovnost. Težava je v tem, da nekateri mislijo, da lahko vsako stvar takoj razmnožimo, pozabljajo pa, da veliko služb daje pisane materiale v razmnoževanje in je nemogoče ustreči vsem naenkrat. Mislim pa, da kljub vsemu opravimo svoje delo hitro, kot bi ga sicer v katerikoli tiskarni, da ne govorim o povečanih stroških.«

»Se bo v bližnji bodočnosti morda razmnoževalnica povečala?«

»O razmnoževanju v železarni bi se bilo treba enkrat resneje pogovoriti. Težimo za tem, da bi za manjše število izvodov uporabljali suhopisni način razmnoževanja na nekaterih mestih v tozdih in delovnih skupnostih. Ti si naj bi nabavili svoje stroje, medtem ko bi večje število izvodov pošiljali v našo razmnoževalnico. Pri tehniki razmnoževanja pa smo zadnje mesece precej

napredovali. Pri tem imajo največ zaslug redni in dokaj dobri servisi. Svoje je prispevala tehnika pomanjševanja ter seveda usposobljenost razmnoževalk. Vse tri so bile na tečaju, tako da lahko sedaj delajo z vsemi razmnoževalnimi stroji samostojno.

Ze dolgo si želimo tudi tiskati v barvah, za kar imamo stroje, žal pa ne ustreznih barv, saj smo vezani na uvoz. Upamo, da se bo tudi to kmalu uredilo. Naročen je tudi stroj za obrezovanje razmnoženega materiala, tako da bomo pridobili tudi pri estetskem videzu. Večje kakovosti ne bomo mogli doseči, če ne bo zadovoljivega sodelovanja in predhodnega načrtovanja. Zaenkrat lahko razmnožujemo le na A 4 format v razmerjih, kot sem jih že našel. S sedanji napravami lahko tiskamo le nekaj podobnega, kot so bila »obvestila delovne organizacije«. Od razmnoževalnice do tiskarne, ki more tiskati časopis, pa je tako velik in drag korak (stroji, stavci, izdelava klišejev), da bi šele temeljit račun pokazal, ali bi se ga splačalo narediti. Tudi večje delovne organizacije od naše česa podobnega še ne delajo.

Ob koncu bi še dodal, da kljub enostavnejšim strojem lahko ne le krijemo potrebe celotne delovne organizacije, ampak tudi kakovostno in hitro razmnožujemo.«

Franc Rotar

Razmnoževalke

zarni ne zaostajamo, saj smo v zadnjem obdobju nabavili vrsto novih razmnoževalnih strojev, ki nam omogočajo, da lahko na njih opravljamo tudi zahtevnejše razmnoževalne posege. Trenutno so v naši razmnoževalnici stroji: fotokopirni za fototisk in kserografski ali »suhopisni.« Železarna je imela modernejši tak stroj že pred desetimi leti; ta služi svojemu namenu še danes.«

»Kaj vse lahko na teh razmnoževalnih strojih delate?«

»Na suhopisnih razmnoževalnih strojih razmnožujemo pisane materiale, ki imajo manjše število strani, in če želimo imeti le nekaj izvodov. Za večje naklade uporabljamo stroje za fototisk, ki so bolj ekonomični. Npr. neki samoupravni sporazum, ki ima v originalu 20–30 tipkanih strani in ga želimo imeti razmnoženega na okrog 600 izvodov, razmnožujemo na stroju za fototisk, medtem ko razne račune kopiramo na suhopisnem stroju. Glede načina tiskanja oziroma razmnoževanja v razmerju 1:1 pri večjih nakladah take materiale pomanjšamo ter tiskamo tudi na hrbtne strani. Tako pridobimo čas pri tiskanju in sortiranju, pa še ceneje je. Da je to res, naj navedem en sam primer: če imamo v tisku samoupravni sporazum, ki v originalu obsega 28

za kopije in raje pridejo po kopije k nam.

Naša evidenca o razmnoževalnih uslugah kaže, da mesečno razmnožimo okrog 50.000 izvodov pisanega materiala. Največ delamo seveda za center za razvoj samoupravljanja in informiranje, sledi mu kadrovsko-socialna služba. Te službe razmnožujejo večje naklade, pri manjših pa največ uslug potrebuje uvoz in izvoz. Vse to zahteva od nas, ki delamo pri razmnoževanju, in od tistih, ki rabijo naše usluge, precejšen red. Se vse premalo je tistih oddelkov, s katerimi bi imeli res prave stike. Ni namreč vseeno, ali tiskamo eno stran tisočkrat ali tisoč strani po enkrat. Prav tu je tudi glavni problem.

Smo pa z nekaterimi službami dosegli zadovoljivo sodelovanje, saj se dogovarjamo o višini naklade, o obliki in načinu tiskanja. Na ta način namreč dosežemo že omenjeno zmanjševanje stroškov, precej pa si prihranimo tudi delovnega časa. Res pa nekatere službe kljub naši volji in pripravljenosti za sodelovanje ostajajo toge. Pri tem se jih večina izgovarja, da je naš pomanjšani tisk nečitljiv in podobno. Ob takih izgovorih povemo le, da ima dnevni tisk še drobnejše črke.

Gibanje bolniških izostankov v železarni Ravne

Leto	Izostanki zaradi		Skupaj %
	poroda %	bolezni %	
1967	3,01	0,72	3,73
1968	3,56	0,68	4,33
1969	3,70	0,67	4,37
1970	3,99	0,76	4,75
1971	4,30	0,95	5,25
1972	4,44	0,79	5,23
1973	6,03	0,68	6,71
1974	5,02	0,79	5,81
1975	4,81	1,00	5,82
1976	5,30	1,32	6,62
1977	5,10	1,24	6,34
I.—IX. 1978	5,97	1,08	7,05

Indeks povečanja zaradi bolezni	67/78 je 199
Indeks povečanja zaradi poroda	67/78 je 147
Indeks povečanja	67/78 je 189 skupaj izostanki

PREGLAD PO MESECIH V LETU 1978

I.	5,31	1,17	6,48
II.	6,79	1,10	7,89
III.	6,46	1,09	7,55
IV.	6,61	1,13	7,74
V.	5,98	1,07	7,05
VI.	5,91	1,12	7,03
VII.	5,24	1,10	6,34
VIII.	5,16	1,03	6,19
IX.	6,26	0,94	7,20
Poprečje	5,97	1,08	7,05
Indeks I.—IX.	117,9	80,3	111,1

V TOZD JE STANJE V PRVIH 9 MESECIH NASLEDNJE

Izguba delovnih dni v 9 mesecih zaradi bolezni in nesreč

TOZD	1977	1978	Indeks pov. 77/78
Jeklarna	4,76 %	7,28 %	153
Jeklolivarna	6,96 %	8,26 %	119
Valjarna	5,88 %	7,78 %	132
Kovačnica	4,56 %	5,61 %	123
Jeklovlek	6,57 %	8,43 %	128
Kalilnica	2,17 %	3,81 %	175
Stroji in deli	4,09 %	6,63 %	162
Industrijski noži	5,78 %	7,94 %	137
Pnevmatski stroji	9,04 %	8,79 %	97
Vzmetarna	3,75 %	7,21 %	192
Rezalno orodje	6,03 %	6,97 %	116
Energija	3,06 %	3,47 %	113
Elektrotehnične storitve	1,98 %	3,66 %	185
Strojno gradbeno vzdrževanje	3,09 %	4,79 %	155
Transport	3,80 %	2,25 %	59
Raziskave in razvoj	1,69 %	3,84 %	227
Priprava proizvodnje	7,65 %	4,54 %	59
Komerciala	8,55 %	5,55 %	65
Kontrola kakovosti	6,46 %	4,38 %	67
Družbeni standard	7,02 %	7,04 %	100,2
Finance	6,97 %	3,67 %	53
Gospodarjenje	4,84 %	2,74 %	57
Kadrovsko splošne zadeve	5,88 %	4,64 %	79
Kovinarstvo Ljubno	—	6,20 %	podatkov za 1. 77 nimamo

Devetmesečni prikaz bolniških izostankov v primerjavi s povprečjem v letu 1977 kaže v večini TOZD na porast, posebej še v TOZD metalurške predelave. Razveseljiv pa je podatek v TOZD pnevmatični stroji, kjer je indeks porasta 97, torej raziskava in ukrepi niso bili zaman, so le rodili uspehe, čeprav še ne take, kot bi želeli.

Zaradi takega stanja je nujno pristopiti tudi k raziskavi v drugih TOZD, ki so trenutno s staležem zelo visoko. Tudi tukaj bo potrebno izluščiti najbolj bolno jedro in pričeti z zdravljenjem. »Metode zdravljenja pa prilagoditi bolnim, da bi čimprej okrevali in se vrnili na delo.«

K. F.

Samoupravno sodstvo in reorganizacija rednih sodišč

Minilo bo skoraj že leto in pol, odkar sta bila sprejeta zakona o samoupravnih sodiščih in rednih sodiščih. Veljati sta začela v običajnem roku 8 dni po objavi v Uradnem listu SRS (vocatío legis), bili pa so tudi določeni roki za uskladitev preobrazbe samoupravnih sodišč, kolikor so že prej obstajala, in reorganizacijo rednih sodišč. Tako je za poravnane svete kot eno izmed prvih oblik samoupravnih sodišč bil določen rok do 30. junija 1978, za redna sodišča pa je rok konec letošnjega leta.

Za nas bo predvsem zanimivo videti, kakšna bo sedaj razmejitev pristojnosti (pri tem mislimo predvsem stvarno, ne toliko krajevno pristojnost) med samoupravnimi in rednimi sodišči. Zanimalo nas bo, kje bomo sedaj iskali sodno varstvo, kje bomo iskali pravice. Ali obstaja stroga razmejitev pristojnosti med rednimi in samoupravnimi sodišči? Ne navsezadnje pa je pomembno tudi, kako se bodo reševala sporna razmerja med družbenimi pravnimi osebami (organizacije združenega dela, samoupravne interesne skupnosti) in med družbenimi pravnimi osebami in posameznimi fizičnimi osebami (4. člen zakona o rednih sodiščih; nadalje ZRS).

Redna sodišča bodo še naprej tako kot doslej odločala o sporih o temeljnih osebnih razmerjih, o

pravica in obveznostih občanov pa tudi o sporih o premoženjskih in delovnih razmerjih. Vendar slednje le, če odločanje v takšnih sporih ni poverjeno samoupravnim sodiščem. Še naprej bodo opravljala redna sodišča svojo funkcijo kot organi državne oblasti; seveda tu v mejah njene pristojnosti, ki je določena z ustavo, zakoni v enotnem sistemu oblasti in samoupravljanja delavskega razreda in vseh delovnih ljudi (1. člen ZRS). Iz zakona o rednih sodiščih se da razbrati, da rednim sodiščem njihova pristojnost ni strogo odrejena, saj za posamezne zadeve dovoljuje, da si udeleženci izberejo drug način reševanja (da jih poverja samoupravnim sodiščem).

Redna sodišča se bodo po novem organizirala kot temeljna sodišča, višja sodišča in vrhovno sodišče SRS. Temeljno sodišče se bo ustanovilo praviloma za območje več občin (tako kot sedaj okrožna sodišča). Svojo funkcijo bodo ta sodišča izvrševala na svojih enotah. Kje bo kakšna enota, bodo določile občinske skupščine z območja temeljnega sodišča, potem ko bo republiški sekretariat za pravosodje, organizacijo uprave in proračun ugotovil, da so izpolnjeni pogoji za ustanovitev (kadri, prostori, finančna sredstva ipd.). Tako se bodo vsa dosedanja občinska sodišča organizirala kot enote temeljnega sodišča. S tem

ko bodo temeljna sodišča izvrševala svojo sodno funkcijo prek svojih enot, se bo tudi pristojnost teh enot v primerjavi z občinskimi sodišči povečala. Do sedaj je bila pristojnost razdeljena med občinskimi, okrožnimi rednimi in okrožnimi gospodarskimi sodišči, pač glede na vrsto in vrednost spora. Sedaj je vsa pristojnost podana temeljnemu sodiščem. Tako bodo pristojna temeljna sodišča:

— v kazenskih zadevah: sodijo na prvi stopnji o kaznivih dejanjih in o gospodarskih prekrških, opravljajo preiskavo in preiskovalna dejanja,

— v civilnih zadevah: sodijo oziroma odločajo o premoženjsko pravnih, gospodarskih in odškodninskih zahtevkih (razen če ni za posamezne zadeve pristojno samoupravno sodišče), v sporih iz rodbinskih razmerij, v izvršilnih ter dednih in drugih nepravdnih zadevah, v postopku o prisilni poravnavi in stečaju ter postopku redne likvidacije, vodijo sodni register OZD in drugih organizacij oziroma skupnosti,

— odločajo o predlogih za varstvo zaradi nezakonitega dejanja iz 67. člena zakona o upravnih sporih (kršitve z ustavo zajamčenih svoboščin in pravic, če jih krši uradna oseba upravne organizacije oziroma odgovorna oseba organizacije združenega dela ali druge samoupravne organizacije ali skupnosti),

— opravljajo tudi zadeve pravne pomoči.

Kot smo povedali, bodo vso to svojo pristojnost o izvrševanju sodnih funkcij temeljna sodišča izvrševala prek svojih enot. To bi dalo misliti, da bodo tako sedanja občinska sodišča v bodoče kot enote temeljnih sodišč imele pristojnost v vseh prej navedenih zadevah. Konkretno pri nas naj bi sedanje občinsko sodišče v Slovenj Gradcu (bodoča enota temeljnega sodišča v Mariboru) izvrševalo svojo sodno funkcijo v vseh prej opisanih zadevah (pristojnostih). Vendar to organizacijsko ne bi bilo izvedljivo, saj bi morale biti zagotovljeno večje število kadrov, prostorov in drugih materialnih pogojev. Res pa je, da bi

in drugih organizacij oziroma skupnosti. Če pa razlogi smotrnosti in učinkovitosti to narekujejo, se te zadeve tudi lahko opravljajo na enoti, z območja katere je zadeva. Iz povedanega sledi, da bo konkretno temeljno sodišče v Mariboru obdržalo v glavnem še vse zadeve iz pristojnosti sedanjega okrožnega gospodarskega sodišča, medtem ko bo velik del pristojnosti sedanjega okrožnega rednega sodišča prenesen na enote temeljnih sodišč, se pravi v sedanja občinska sodišča (pri nas v Slovenj Gradcu).

In kakšna bo vloga višjih sodišč in vrhovnega sodišča SRS? Višje sodišče bo delovalo predvsem kot drugoinstančno — pritožbeno sodišče o pritožbah zoper odločbe temeljnih sodišč. Kot prvostopno pa bo odločalo le o priznanju tujih sodnih odločb in o sporih o pristojnosti med temeljnimi sodišči svojega območja. Vrhovno sodišče bo v glavnem obdržalo svojo prejšnjo funkcijo (odločalo o izrednih pravnih sredstvih, odločalo kot tretjinstančno o pritožbah zoper višja sodišča, sprejemalo načelna stališča in načelna pravna mnenja ipd.).

V Sloveniji bo 8 temeljnih sodišč: v Celju, Kopru, Kranju, Ljubljani, Murski Soboti, Novi Gorici, Novem mestu in Mariboru (za naše štiri koroške občine) in štiri višja sodišča: v Celju, Kopru, Ljubljani in Mariboru.

Zakon tudi dovoljuje možnost, da lahko sodišče v skladu s predpisi o sodnih postopkih (zakonik o kazenskem postopku, zakonik o pravnem postopku) in sodnem poslovanju opravlja naroke, obravnave ter daje občanom pravno pomoč zunaj svojega sedeža in zunaj sodnega posloplja. To je predvsem zanimivo za naše štiri koroške občine, katerih občani in delovni ljudje smo vezani na slovenjegraško sodišče. Ali se bo sodišče te možnosti posluževalo, je pa stvar časa.

Spori iz družbenoekonomskih in drugih samoupravnih odnosov med organizacijami združenega dela, samoupravnimi interesnimi skupnostmi in drugimi samoupravnimi organizacijami in skup-

Nove gradnje

v tem primeru sodna funkcija v enotnem sistemu oblasti in samoupravljanja bila najbolj približana delovnim ljudem in občanom. Tako zakon določa, da enota na sedežu temeljnega sodišča opravlja preiskavo, sodi v vseh kazenskih zadevah zoper mladolletnika, o gospodarskih sporih in gospodarskih prestopkih, opravlja postopek o prisilni poravnavi in stečaju ter postopek redne likvidacije ter vodi sodni register OZD

nostmi so v izključni pristojnosti samoupravnih sodišč. Delovni ljudje in občani pa lahko poverijo samoupravnim sodiščem, razen če ni z zakonom določeno, da določeno vrsto sporov rešujejo izključno redna sodišča, tudi spore iz medsebojnih razmerij, ki jih delovni ljudje samostojno urejajo v organizacijah združenega dela, samoupravnih interesnih skupnosti ipd., ali ki izhajajo iz pravic, s katerimi prosto razpolagajo, ter

spore o pravicah, s katerimi občani prosto razpolagajo. Samoupravna sodišča se bodo organizacijsko formirala kot splošna in posebna sodišča združenega dela ter kot notranja arbitraža in stalna oziroma priložnostna arbitraža, poravnalni sveti in druge vrste samoupravnih sodišč. Tako že delujejo, in to dokaj uspešno, sodišča združenega dela kot splošna sodišča, medtem ko je posebnih sodišč združenega dela zaenkrat še zelo malo (takšno je sodišče združenega dela skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja in starostnega zavarovanja kmetov).

Zakon o samoupravnih sodiščih našteva primeroma posamezne vrste samoupravnih sodišč. Eno izmed takih sodišč je stalna arbitraža za poravnanje in odločanje o sporih med družbenimi pravnimi osebami in med družbenimi pravnimi osebami ter fizičnimi osebami, ki izhajajo iz medsebojnih pogodbenih odnosov. Ustanavljajo jih v glavnem organizacije združenega dela, organizirane v Gospodarski zbornici Slovenije in drugih samoupravnih organizacijah. Za rešitev posameznega spora, ki je že nastal, ali v vseh bodočih sporih, ki utegnejo nastati iz določenega pogodbenega razmerja, se pa ustanovi priložnostna arbitraža. Za reševanje sporov o pravicah in dolžnostih iz samoupravnih odnosov, ki nastanejo v okviru organizacij združenega dela, drugih samoupravnih organizacijah in samoupravnih interesnih skupnostih ali med njimi, se pa lahko ustanovijo tudi notranje arbitraže.

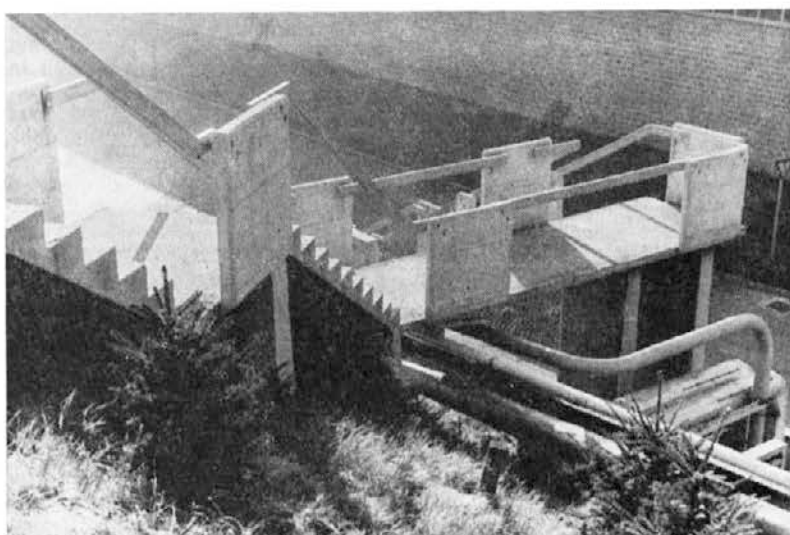
Častna sodišča in razzodišča kot posebna vrsta samoupravnih sodišč, ki so lahko stalna ali pa priložnostna, ustanovijo člani družbenih organizacij in društev v svojih organizacijah oziroma društvih. Ta sodišča odločajo v glavnem o sporih med organizacijo oziroma društvom in njenimi člani.

Delovni ljudje in občani pa lahko kot obliko samoupravnih sodišč ustanovijo poravnalne svete, za posredovanje pri sporazumnem reševanju sporov in za razvijanje dobrih odnosov med občani, med člani delovne skupnosti ter med občani oziroma delovnimi ljudmi in samoupravnimi organizacijami in skupnostmi. Posredujejo lahko v vseh sporih, razen če gre za zahteve, s katerimi stranke ne morejo prosto razpolagati. Tako v glavnem poravnalni sveti posredujejo med strankami v kazenskih zadevah, kadar se začne postopek na zasebno tožbo zaradi kaznivega dejanja zoper čast in dobro ime in kaznivih dejanj lahke telesne poškodbe, v civilnih zadevah pa v sporih majhne vrednosti.

Seveda bi bilo treba pri samoupravnem organiziranju sodstva več spregovoriti o sodiščih združenega dela, saj je še pred sprejetjem zakona o samoupravnih sodiščih že bil sprejet zakon o sodiščih združenega dela (Uradni list SFRJ št. 24/74). Tako ta sodišča odločajo o obstoju vrste statusnih pravic organizacij združenega dela (npr. ali obstajajo pogoji za organiziranje TOZD in delovne skupnosti, rešujejo spore o organizaciji in izločitvi TOZD, o spojitvi, pripojitvi in razdelitvi OZD...), o zahtevkih za varstvo pravic dela z družbenimi sredstvi ter drugih samoupravnih pravi-

cah, kakor tudi o drugih, z zakonom določenih sporih iz družbenoekonomskih in drugih samoupravnih odnosov. Zakon tudi primeroma zelo na dolgo našteva, kaj je šteti za družbenoekonomske in druge samoupravne odnose. Ker bi zahtevalo preveč časa in prostora, naj bo o sodiščih združenega dela, ko govorimo na splošno o samoupravnih sodiščih, na tem mestu dovolj. Ne smemo pa pozabiti, da so splošna sodišča združenega dela bila kot takšna tudi prva samoupravna sodišča poleg poravnalnih svetov, kakršne je imel v mislih zakon o samoupravnih sodiščih.

Kot vidimo, bomo z novim letom dobili novo organizacijo rednih sodišč, k čemer jih zavezuje kogentni zakonski rok, s tem ko jim nalaga 31. december tega leta kot zadnji dan za uskladitev sedanje organizacije s tem zakonom. Pri samoupravnih sodiščih ta obveznost ni podana. Zakon le omogoča ustanovitev različnih samoupravnih sodišč. Vendar se te možnosti vse premalo poslužujemo. Z organizirano družbeno akcijo bi bilo potrebno pospešiti ustanavljanje in uveljavljanje predvsem tistih samoupravnih sodišč, ki doslej še niso dovolj zaživela, to je posebnih sodišč združenega dela, poravnalnih svetov in arbitraž. Poravnalni sveti kot ena najbolj neposrednih oblik reševanja spornega razmerja se bodo morali ustanovljati tudi v organizacijah združenega dela, zlasti v tistih, v katerih združuje delo večje število delavcev. Vedno večje bodo tudi potrebe po notranji arbitraži v organizacijah združenega dela za reševanje sporov iz družbenoekonomskih in samoupravnih razmerij. Vse te potrebe se bodo slej ko prej pokazale tudi pri naši delovni organizaciji, saj kot delovna organizacija, ki vključuje 24 temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti, nismo imuni proti takšnim vrstam sporov. Podane pa bodo tudi večje možnosti reševanja sporov med občani in delovnimi ljudmi. Pri tem se naj bi tam, kjer je to mogoče, posluževali predvsem samo-

Liki

upravnih sodišč in redna sodišča naj bi bila zadnja instanca, ko se res ne bi mogli drugače sporazumeti oziroma sporazumno rešiti spornega razmerja. Seveda pa reševanje sporov prek samoupravnih sodišč ne bo obvezno, pa tudi odločitve le-teh v skrajni meri ne bodo obvezne za stranke. Če jih stranke ne bodo upoštevale, bodo pač morale iskati pomoč pri rednih sodiščih, ki bodo še vedno opravljala svojo funkcijo kot organ državne oblasti in prisile. Vendar pa mislim, da bi se morali vsi kot tvorni graditelji naše samoupravne socialistične domovine, predvsem pa kot graditelji samoupravnih odnosov, posluževati reševanja sporov prek samoupravnih sodišč, saj nam ustava in na njej zgrajeni zakoni to možnost ponujajo. Čas pa bo pokazal, koliko smo že dozoreli za takšno rešitev.

Drago Mežnar, dipl. iur.

Uporabljena literatura

Zakon o samoupravnih sodiščih, Uradni list SRS 10/77;

Zakon o rednih sodiščih, Uradni list SRS 10/77;

Zakon o sodiščih združenega dela, Uradni list SFRJ 24/74.

ZA NAŠE DOPISNIKE:

Kako napišemo intervju

KAJ JE INTERVJU

Intervju je javnosti namenjen pogovor. Torej je oblika novinarskega izražanja, ki se po mnogočem razlikuje od drugih oblik. Ima svoje posebne lastnosti, njegov osnovni cilj pa je, da sporoči neko aktualno dejstvo in pokaže na njegov družbeni pomen. Naloga intervjuja je torej dvojna: da sporoči nekaj novega in to — razloži.

KOGA INTERVJUJAMO

Intervju je narejen s pomembno osebnostjo o važni temi ob pravem času z vprašanji, ki naj izzovejo prave odgovore. Od izbora teme je odvisno, kdo bo sogovornik. To sta pravzaprav dve strani iste medalje, kajti kakor je težko najti zares aktualno temo, je nujno najti tudi pra-

vo osebo, ki bo o temi govorila. Ko gre npr. za gradnjo jedrskega reaktorja pri nas, je treba za intervju poiskati znanstvenika, ki se ukvarja z jedrsko fiziko in ne kakega drugega. Intervju je upravičen samo tedaj, ko sogovornik lahko da ekskluzivno (posebno) informacijo. Novinar mora biti pazljiv, saj se mnogo ljudi bavi z istim poslom, toda samo eden more dati pravo in popolno informacijo. Jasno, da novinar ne more vedeti vsega, toda tragično je, če ne ve — kdo ve!

SESTAVLJANJE VPRAŠANJ

Ko že vemo za temo in sogovornika, pridejo na vrsto vprašanja. Predvsem mora novinar vedeti, kaj bo v določenem trenutku vprašal. Ravno od vprašanja (brez dvoma tudi od odgovora intervjuvane osebe)

je odvisna kvaliteta intervjuja. To pomeni, da se mora novinar dobro seznaniti z gradivom, s temo, o kateri bo vodil razgovor. Od resnih, študioznih priprav novinarja je torej odvisno, ali bo zadeto bistvo stvari ali pa bo napravljen samo nesmišeln ovinek okoli tistega glavnega, kar javnost zanima.

Vprašanja morajo biti postavljena tako, da sogovornik, bralec in poslušalec vidi in čuti novinarjevo obvladovanje snovi, da se znajde in je enakopraven udeleženec v pogovoru. Seveda pa ne sme iti v to skrajnost, da bi vsiljeval odgovore, tako da intervjuvani osebi ne ostane drugega, kakor da reče »da« ali »ne«, zato mora novinar vedeti za mero skromnosti, kajti on je v drugi vrsti, je samo posrednik, v prvi vrsti pa je intervjuvana oseba.

Zaključek se ponuja sam po sebi: treba je najti pravo mero v postavljanju vprašanj, da ta niso prekratka, »policijska«, kot na zaslišanju, da niso prezasičena z »modrostjo« novinarja, pa tudi ne presiromašna, z eno besedo — naj bodo jedrnata in ostroumna, tako da zadevajo srž problemov.

NAČIN OBDELAVE

Obstajajo tri vrste intervjuja:

- klasični,
- kombinirani in
- improvizirani intervju.

Klasični intervju vsebuje odgovore — vprašanja in kratko informacijo v uvodu, ki pove, s kom in o čem je voden razgovor. V tem primeru gre za natančnost in jasnost odgovorov.

Kombinirani intervju. Tu odpade klasična oblika: vprašanje — odgovor. Vprašanja niso direktno navedena, jih le slutimo iz odgovora intervjuvanca.

Improvizirani intervju. Tak razgovor se praviloma vodi pred radijskim mikrofonom ali televizijsko kamero.

Primere bomo tokrat izpustili, saj so časopisi vsak dan polni intervjujev, dobrih in slabih, le presoditi je treba, kam kateri spada.

ŠE NEKAJ ZANIMIVOSTI

Lahko popravljamo, izboljšamo ali krčimo intervju? To vprašanje se čisto pojavlja v tisku. Odgovor je v prid novinarju: on ima pravico popravljati in krajšati intervju. Vendar pa je nedopustno izkriviti ali popol-

noma netočno prenesti misel sogovornika.

Ali novinar v intervjuju svojemu sogovorniku — sicer prijatelju — lahko reče »ti«? Na videz je vprašanje nepomembno, obrobno, toda zapomnimo si, da mora novinar s svojim sogovornikom biti na »vi«, kakor tudi obratno ne glede na njune odnose v zasebnem življenju, ki so za poslušalce ali bralce povsem nevažni. Dileme ne sme biti: »ti« ali »vi«? Samo »vi«!

Na prvi pogled se zdi intervju posebej mladim novinarjem lahka in hitro obvladana kategorija novinar-

skega dela. V takem pojmovanju pa se skriva past. Ker intervju, pravi novinarski intervju, informativen in komentatorski po vsebini, vznemirljiv po obliki in dober po jezikovni plati — spada v vrsto težjih oblik novinarskega izražanja. Toliko za našo rabo. Naslednjič bo govor o reportaži.

Pripravila Zlatka Strgar

Uporabljena literatura:

Dušan Slavkovič

Osnovi novinarstva i informisanja, Bg. 1975

IZ NAŠIH KRAJEVNIH SKUPNOSTI:

Zakaj zapostavljena Črna

V Črni smo obiskali krajevno skupnost, kjer smo se pogovarjali s tajnikom **Stankom Kordežem**. Beseda je stekla predvsem o krajevni samoupravi in o težavah, ki jih imajo Črnjani.

»Tudi v naši KS smo uspeli doseči tiste cilje v krajevni samoupravi, ki jih zahtevata ustava in statut krajevne skupnosti. Z novimi delegati nam je uspelo približati slehernemu krajanu krajevno samoupravo. Danes naši krajanji radi povedo, kaj si želijo in tudi, kaj jim ni po volji. Seveda pa so tudi pokazali pripravljenost za sodelovanje. Kljub napredku pa v Črni še imamo težave z nekaterimi organi. V mislih imam potrošniški svet, ki do danes še ni poskušal reševati problemov preskrbe. Krivda je verjetno v tem, da nimamo na nivoju občine organa, ki bi dajal smernice potrošniškemu svetu in jih vodil. Verjetno bo morala prevzeti iniciativo OK SZDL, ki je tudi ustanovila potrošniške svete v občini.«

»Kaj je najbolj aktualnega v tem času v Črni?«

»V končni fazi so priprave na pričetek gradnje kulturnega doma. Imamo že skoraj vso gradbeno dokumentacijo, tako da se bo gradnja lahko pričela spomladi prihodnjega leta. Kulturni dom bo zapolnil eno glavnih vrzeli v Črni, saj razen nekaj gostiln nimamo drugih razvedril nit dvo-rane, v kateri bi se lahko sestajali ali prirejali proslave.

Druga taka naloga je zaključek del s sredstvi krajevnega samoprispevka. Letos bomo še asfaltirali cesto Črna—Koprivna na odseku Puc—Brodnikova bajta, in sicer v dolžini 4600 metrov. Naslednje asfaltiranje bo na cesti v Heleno, 400 metrov. Tako bomo razen ceste v Jazbino, ki je na programu drugo leto, imeli v naši krajevni skupnosti asfaltirane vse lokalne ceste.«

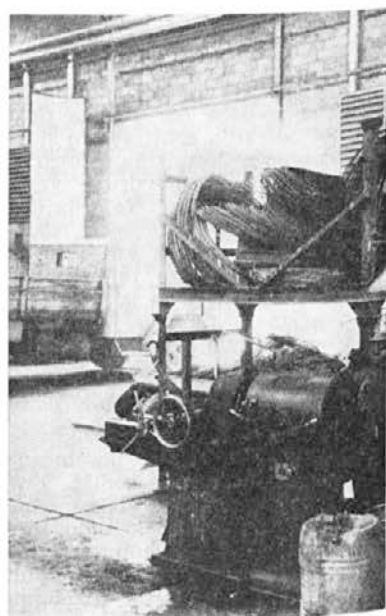
»Pravite, da boste v celoti realizirali program krajevnega sa-

moprispevka. Verjetno razmišljate že o podaljšanju?«

»Tudi Črnjani nočemo zaostajati za drugimi in smo že začeli pripravljati programe za leto 1979. Izdelali bomo program KS ter del programa, ki se še bo financiral s sredstvi krajevnega samoprispevka, saj bo ta trajal do maja prihodnjega leta. Seveda že tudi razmišljamo o novem krajevnem samoprispevku. Mislim, da vsaj v Črni ne bomo imeli težav z njim, saj naši krajanji dobro vedo, kaj je kraj dobil prav z njihovo pomočjo. Nekoliko smo zaostali pri občinskem planu. Ta namreč predvideva izgradnjo otroškega vrtca v Zerjavu in kulturnega doma v Črni. Oba bosta že grajena s pomočjo krajevnega samoprispevka.«

»Kako ste se pripravili na prihod zime?«

»Kot je znano, KS ne opravljajo več komunalnih del niti ne vzdržujejo cest. Zato smo toliko bolj v skrbeh, saj je znano, da to zapade precej snega. Zakaj smo v skrbeh? Pluženje snega bo odslej opravljalo komunalno podjetje Prevalje, ki pa žal nima na razpolago dovolj dobre opreme in baje tudi ne delavcev. Težave bodo tudi v tem, ker rudnik nima žlindre za posipavanje, prav tako pa ni dobili soli. Mislim, da bi komunalno podjetje moralo skleniti pogodbe z našimi okoliškimi kmeti za pluzenje lokalnih cest v naši KS. Brez njihove pomoči bodo ceste bolj slabo spluzene.«

Pri vходу

Stanko Kordež je še povedal, da so Črnjani razočarani, ker inšpekcijske službe ne opravljajo svojega dela, kot bi ga morale. In kje je problem? Ze večkrat smo tudi v Informativnem fužinarju zapisali o slabi preskrbi Črne s prehrano, to pa se ni izboljšalo. Tako je iz dneva v dan več pripomb na kvaliteto kruha, pa da ni mesa in zelenjave. Črnjane boli najbolj to, da nekateri kraji v Mežiški dolini le imajo dovolj raznih prehranskih artiklov, samo v Črni jih nikoli ni moč kupiti.

F. Rotar

S KNJIŽNE POLICE

Domača dela

Lojze Krakar, Prepletanja, eseji. CZ, Lj., 352 str. 180 din.

Gre za eseje iz medsebojnih vezi in prepletanj literatur in literarnih mož med slovanskimi narodi. Zanesljiva ocena pojavov in ljudi na tem mostiču medsebojnih odnosov, združena s prizadeto zavzetostjo in poznavanjem omogoča Krakarjevi esejistiki odkriti resnico in globlji pomen v slovanski in slovanski literarni preteklosti.

Janez Mencinger, Moja hoja na Triglav, ZO, Mb., 222 str. 260 din.

Pisatelj si je delo zamislil kot potopis, vendar pa je to le zunanji okvir za številne zgodbe in razmišljanja. V delu se križata objektivna, epska podoba sveta z romantično ironijo. Mencingerju gre za simbolične podarke, hoče nam povedati le, kakšni so bili ljudje in običaji pred tolikim časom. Dogodki, ki so nanizani v knjigi, so predvsem zato, da bi nam razodeli temno in smešno plat človeškega življenja — njegovo tragiko in komiko.

Ervin Fritz, Okruški sveta, pesmi. CZ, Lj., 80 str. 80 din.

Nova pesniška zbirka Ervina Fritza prinaša liriko, ki dopolnjuje, pogloblja in na novo oživlja sodobni človekov eksistencijski svet s pesnikovega zornega kota družbene in socialne angažiranosti, s kritičnostjo in posluhom za čustvene vzgibe, stiske in ve-

rovanja, za vsakodnevno žalost in redko radost človeka, ki živi poleg nas samih.

Marijan Košček, Ljubezenspolnost, sreča, priročnik, CZ, Lj., 224 str. 50 din.

Popularni jugoslovanski avtor je iz svoje zdravniške izkušnje zbral v knjigo zapise o zakonski zvezi in družini. V njej obravnava moškega in žensko v njenem skupnem življenju, biološko in sociološko pogojene razlike med spoloma, ki vodijo do različnih hoten partnerjev. Knjiga je priročnik, svetovalec zakoncem, ki zabredejo v občasne in tudi trajnejše krize.

Prevodi

Pär Fabian Lagerkvist, V gosteh pri resničnosti, pet kratkih romanov, CZ, Lj., 480 str. 160 din.

Svedski romanopisec je dobil Nobelovo nagrado za »umetniško moč in veliko izvirnost, s kakršno išče v svojih delih odgovor na večna vprašanja človeštva.«

Zaslovel je po prvi svetovni vojni kot pesnik v prozi in kot dramatik. Leta 1933 pa je postal svet pozoren nanj, ko je v satiri »Rabelj« odkrito obsodil nacizem.

Izbor petih romanov podaja prerez skozi vrhove njegovega ustvarjanja.

Susan Jacqueline, Enkrat ni zadosti, roman, CZ, Lj., 512 str. 220 din.

Zadnji roman avtorice uspešnic je gotovo njeno literarno naj-

SLIKARSKA KOLONIJA RAVNE '78

Bera letošnje slikarske kolonije Ravne 78 je te dni dana na gled v Likovnem salonu. Razstavljajo udeleženci: Zdenko Huzjan, Beno Kumprej, Miha Maleš, Tošo Primožič, Anton Repnik, Jože Tisnikar in Žarko Vrezec.

Splošni vtis je zelo ugoden, saj so slike tematsko razumljive in predvsem ne razburjajo duhov z (za ravenske pojme) eksperimentalnimi drznostmi kot pred letom dni. Je to definirano, uveljavljeno, dobro, od kritikov in občinstva sprejeto slikarstvo, prijetno za oko, umirjeno in znano po ustvarjalnih prijemih; to velja enako za modernizirani realizem akademskih slikarjev kot za oba samorastnika. Za tiste, ki razmišljajo o razvojnih smereh sodobne likovne umetnosti, je morda zanimivo dejstvo, da se npr. razmeroma mladi Vrezec izraža celo na klasično realističen način, ki ne zanemari niti detajlov.

Tako je torej treba ob pohvali umetnikom za trud izreči le priznanje organizatorju kolonije tov. Boštjanu, ki jo je izvedel od tiste prve faze, ko je bilo treba slikarje šele pridobiti za prihod na Ravne, do takrat, ko jih je bilo treba seznaniti z delovnimi pogoji ter jim narediti bivanje pri nas kulturno, pa do natisa kataloga in postavitve razstave.

Kolikor pa se kje javljajo kakšne dodatne ideje v zvezi s slikarskimi kolonijami v prihodnje, jih je verjetno treba, primerno oblikovane, posredovati ob pravem času na pravi naslov.

n. r.

uspešnejše in najbolj ambiciozno delo. Sredina, ki jo opisuje, je še zmeraj svet filmskega blišča in velikih financ, le da je to pot obravnava snovi psihološko bolj dognano in družbeno kritično. Skratka, pisateljica ne zanemara lastnosti, ki so ji ustvarile uspešnost: napetost, ljubezenski zapleti, čutnost, psihološka pronicljivost.

Charlotte Bronte, Shirley, roman, CZ, Lj., 608 str. 260 din.

Roman se dogaja v pokrajini Yorkshire v obdobju, ko so se v Angliji širili luditski upori. Angleški delavci so se tedaj združevali v skupine, da bi uničili nove tekstilne stroje, ker so mislili, da se zaradi industrializacije znižuje življenjska raven in povečuje nezaposlenost. Tematika romana pa je osredotočena na ljubezensko zgodbo mladega dekleta, ki je podana s pretanjanimi opisi njenih značajskih potez.

(Po Knjigi 78)

REZERVNI VOJAŠKI STAREŠINE OBČINE RAVNE PROTESTIRAJO

Na 9. seji predsedstva občinske konference Združenja rezervnih vojaških starešin občine Ravne so sprejeli protestno izjavo, s katero izražajo zaskrbljenost nad početjem fašističnih skrajnežev, ki skrunijo spomenike, postavljene v spomin na NOB in žrtvam fašističnega nasilja na Tržaškem in v okolici.

Med drugim je v protestni izjavi napisano: »Ostro obsojamo teroristično delovanje reakcionarnih krogov, ki hočejo s tem vzpostaviti razdor med slovensko manjšino ter tamkaj živečimi prebivalci italijanske narodnosti. Rezervi vojaški starešine smo poborniki za mirno sožitje obeh ljudstev ter medsebojnega spoštovanja, za kar je najboljši dokaz izpolnjevanje osimskih sporazumov.

Predsedstvo konference ZRVS občine Ravne na Koroškem

PAVEL SVETINA

Dragi Pavli!

Doletela me je žalostna dolžnost, da se v imenu ravninskih valjarjev poslednjič poslovim od

tebe. Ze dolgo smo vedeli za bolezen, ki te je trla, nismo pa si mogli zamisliti, da bi bila tako kruta ter ugonobila ženi moza, otrokom očeta, valjarjem pa zvestega in pridnega sodelavca.

Mlada leta na Brdinjah, kjer si se 15. decembra 1929 rodil, ti niso bila s cvetjem posuta. Zelo mlad si se moral spoprijeti s takratnim težkim življenjem za obstoj. Ko je bilo treba v borbo za svobodo in obstoj naroda, si oprtal kurirsko torbo in puško ter s svojim aktivnim delom dal vse od sebe, da je bil okupator pregan.

V osvobojeni domovini si borbo za boljše življenje nadaljeval. Zaposlil si se v stari valjarni ter z zaviranimi rokavi dolga leta v zelo težkih pogojih proizvajal tone in tone jekla za izgradnjo domovine in boljši kos kruha za mlajše generacije. Težki pogoji dela so ti načeli zdravje in zato si postal invalid. Toda kljub temu si ostal zvest valjarni ter pri drugem delu z enako pridnostjo dajal zglede mlajšim.

Vsi trije otroci, katerim si bil skrben oče, so odrasli. Z ženo bi končno lahko začela uživati sadove tvoje dela in truda, pa je posegla vmes kruta usoda.

Precej časa bo moralo preteči, da bomo dojeli, da si nas v svojih najlepših letih zapustil za vedno. Vsem tvojim sodelavcem pa bo tvoj lik vedno pred očmi, ko se bomo srečevali po naši valjarni, saj se zavedamo, da je zgrajena tudi s tvojim trudom.

Dragi Pavli, počivaj spokojno pod okriljem mogočne Uršlje gore v rodni koroški zemlji, na kateri si se rodil, živel in ustvarjal! Da si živel in ustvarjal, bo po tvojih potomcih nate ostal večer spomin.

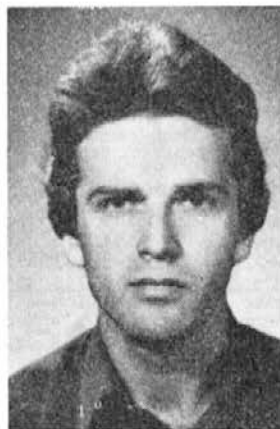
Zeni, otrokom ter drugemu sorodstvu izrekam v imenu valjarjev iskreno sožalje.

MARTIN MAROVT — DŽIMI

Ko umira narava v jeku, da bi zaspala v zimo, bomo vsi, ki še ostajamo, čakali njenih cvetov v novi pomladi. Plodovi jeseni postajajo seme pomladnega cvetja. Tebi, Džimi, ne bo dano čakati z nami rojevanja novega življenja, odšel si z jesenskim umiranjem narave v svojem najpopolnejšem in najbolj ustvarjalnem cvetu delavnosti in mladostne želje po novih spoznanjih.

Navček ni odzvanjal le tebi, zvonil je nam vsem, s teboj je nas vseh manj; tebe, tvojih dragih, prijateljev, sodelavcev. Del vseh nas umira s teboj. Razcvetlost tvoje mladostne radoživosti, delavnosti in želje po znanju s tvojim umiranjem ne vene, temveč obvezuje vse, ki smo se poslovlili od tebe, k prevzemanju nase vsaj dela nalog in ciljev, ki si si jih sam zastavil.

Dragi Džimi, svojo pomlad in nove delovne in študijske naloge sva skupaj zastavljala v našem mladem kolektivu. Le kratek čas nama je bil dan za skupna prizadevanja mladostne zavzetosti in tvoje vedno razumevajoče zagnanosti. Usodnost trenutka zanika naravnost obljube trajanja med rojstvom in smrtjo. Hotel si de-

lati, a si bil v svojem najbolj delovnem naletu ustavljen. Tvoje delo v temeljni organizaciji združenega dela Kovinarstvo zastaja s teboj na začrtanih zasnovah.

KOROŠKI

KINEMATOGRAFI

PRIKAZUJEJO

Vzporedno s programom za december želimo bralce teh sestavkov in obiskovalce filmskih predstav nekoliko podrobneje seznaniti o nastajanju filma, kaj je film, o njegovih vrstah ter še o tem in onem iz kinematografije današnjega dne. Začnimo z najosnovnejšimi podatki o zgodovini filma.

Prvič v zgodovini človeštva se je neka umetnost rodila, razvila in razcvetela v tako kratkem času, da je človek lahko opazoval ves proces.

Terry Romsamseye

Razvoj kinematografije je zanimiv ne le zato, ker se je to izrazno sredstvo razširilo po vsem svetu v tako kratkem časovnem obdobju, ampak tudi zato, ker sta v njem dve natančno določeni razvojni stopnji: ena že popolnoma oblikovana in zaključena — nemi film — in druga, ki se še vedno oblikuje — zvočni film, katerega nadaljnji razvoj je težko predvideti. Kinematografija se je širila iz dežele v deželo, in ker so današnji repertoarji sestavljeni iz filmov najrazličnejših dežel, je dobil razvoj filma že od začetka mednarodno obsevanje in lahko trdimo, da nobena druga umetnost ne povezuje v tolikšni meri ustvarjalnosti raznih narodov v celoto.

Poleg dveh očitnih etap v razvoju filma (nemi in zvočni) lahko zgodovino kinematografije razdelimo takole:

1. predzgodovina, 2. nemi film, 3. govorni film (ozvočeni), 4. zvočni film, 5. reliefni (tridimenzionalni) film.

Predzgodovina se začne v najstarejših časih s prvimi poskusi človeka, da bi oživil risbo, sliko, fotografijo. Nemi film se začne s prvo javno predstavo, ki sta jo organizirala brata Lumiere v Parizu 28. decembra 1895. Za ozvočeni film oziroma začetek govornega (ozvočenega) filma velja film *Sonny Boy* v režiji Alana Croslanda (oktober 1927), pa čeprav gre v tem filmu v bistvu za nemi film z glasbeno spremljavo z nekaj petimi pesmimi. V resnici je bil to prvi »delno govorni film«. Prvi popolnoma govorni film Luči New Yorka je bil posnet julija 1928. Pojav cinerama (v New Yorku 30. oktobra 1952) je začetek tehnične revolucije, ki bo filmu zagotovila tretjo dimenzijo in s tem popoln zvočni film, v katerem bosta vidna in slišna komponenta popolnoma enotni.

Kinematograf ni proizvod samo naše dobe niti izum enega človeka, temveč je višek tehnične raziskovanja in večstoletnih poskusov. Kot sredstvo za razvedrilo, zasnovano na projekciji slik, poganja film korenine iz optičnih spektaklov daljne preteklosti.

C. W. Ceram

Spomin nate nas obvezuje. Tvoja želja, Džimi, da bi čim več dajal in se sam kar največ naučil, žal ob tem slovesu za vedno, uči vse nas, ki se poslavljamo od tebe, z gledovanjem in trajnega pomnjenja tvojega odnosa do sodelavcev, prijateljev — DO DELA.

Prižgali smo svečke tebi, čez nekaj časa jih bomo prižgali drugim. Zagorele in vzplamtele bodo v spomin vsem vam, ki ste odšli, in še posebej vsem, ki odhajate pred svojo zimo v svoji pomladi kot ti, naš Džimi.

Ostajaš z nami kot tudi tvoji najbližji, katerim v svojem in v imenu sodelavcev, osnovne organizacije sindikata, osnovne organizacije zveze socialistične mladine iz tvoje in naše temeljne organizacije združenega dela izrekam iskreno sožalje.

Danilo Dobovičnik

IZ ZGODOVINE FILMA

Veliko odkritij je bilo potrebnih, preden se je uresničil večni človekov sen, da bi se slika premikala. To težnjo opažamo že na prastarih risbah (npr. v jami Altamiri), ki prikazuje bizone, jelene in konje v diru, ko imajo živali po več nog. Nekateri teoretiki v tem odkritju prizadevanje primitivnega človeka, da bi pričaral gibanje in povezujejo to s kinematografskim procesom animacije. Čeprav se zdi ta sklep pretiran, je treba vendar priznati, da je primitivni slikar instinktivno, prenesel v svojo risbo tisto, kar je videl: optično iluzijo večjega števila nog pri živalih, ki tečejo. Pri tem pa je res tudi to, da je od tega samo korak do kinematografske iluzije. Ta učinek temelji na lastnosti — ali bolje pomanjkljivosti našega očesa, da pri opazovanju stvari zmerom obdrži odraz predmeta še potem, ko je precepelje (opazovanja) tega predmeta že konec. Na osnovi tega so se pričeli razvijati znani trikri in osnovana iluzija, ki jo ustvarjajo tako imenovane optične igrače. Prvo takšno igračko, imenovano »tamatrop«, je skonstruiral John Paris leta 1826; zatem so se vrstile iznajdbe številnih drugih, zmeraj popolnejših igraček. Drug važen trenutek za filmsko projekcijo je konstrukcija čarobne svetilke, znane z imenom »laterna magica«. Na razvoj filma je vplivala vrsta manj ali bolj pomembnih strokovnjakov s svojimi odkritji.

Prva t. i. »kinematografska dvorana« je bila odprta 1894. leta. V njej so prikazovali Edisonove iznajdbe. Tehnično odkritje filma je torej pomenilo možnost predstavljanja ali izražanja in od ljudi je bilo odvisno, kako bodo to odkritje uporabili, v kakšne namene in s kakšnim ciljem. Tehnično odkritje filma je omogočilo ustvarjanje iluzije gibanja in s tem je bila pot za razvoj filmske umetnosti odprta.

SPOREDI FILMOV ZA DECEMBER 1978

- Sicilijanska zveza — italijanska barvna kriminalka;
- Letalci velikega neba — jugoslovanski mladinski vojni film;
- Nočno življenje danes — italijanski barvni dokumentarni film;
- Vsi gremo v raj — francoska barvna komedija;
- Romanca na rivierii — ameriška barvna komedija;
- King Kong je pobegnil — ameriški barvni fantastični film;
- Otoki — jugoslovansko-nemški barvni film;
- Zadnji krik iz Savane — italijanski barvni dokumentarni film;
- Rocky — ameriška barvna drama;

REKREACIJA IN ŠPORT

NAMIZNI TENIS

Na svečani proslavi ob 50-letnici namiznega tenisa v Sloveniji je dobil najvišje priznanje tudi namiznoteniški klub Fužinar. Enako priznanje — zlato plaketo — so dobili bivši igralci in sedanjí funkcionarji z Raven: Ludvik Bavče, Robert Jamšek, Oto Leš, Anton Maklin, Ivanka Petrač-Mesec in Andrej Pandev. Fužinarju in nagradjencem čestitamo z željo, da bi še v bodoče tako uspešno kot doslej vzgajali nove namiznoteniške rodove.

Na mednarodnem prvenstvu Italije, ki je bilo v Bolzanu, sta za ekipo Slovenije nastopali naši igralci Ačkova in Logarjeva. Ze v prvem kolu sta izgubili s 3:0 proti premočni reprezentanci Kanade.

V rednem kolu republiške lige je mlada ekipa Fužinarja gostovala v Mariboru in izgubila dvoboj s 5:2. Obe točki za Fužinar je prigrabil Pavič, ki očitno napreduje in ne spoštuje niti renomiranih nasprotnikov, pa čeprav so mladinski državni reprezentanti.

Prvenstvena lestvica po končanem jesenskem delu

1. Ojstrica	8	5	3	0	15:8	13
2. Akumulator	8	4	3	1	19:9	11
3. Peca	8	5	0	3	33:14	10
4. Fužinar	8	4	2	2	15:11	10
5. Leše	8	2	5	1	17:18	9
6. Radlje	8	4	1	3	15:17	9
7. Holmec	8	2	1	5	12:18	5
8. Korotan	8	1	3	4	10:27	5
9. Slovenj Gradec	8	0	0	8	10:24	0

Ceprav je bilo tekmovalje v jesenskem delu dokaj izenačeno, so Dravograjčani zasluženo osvojili prvo mesto. Praktične možnosti za dokončno osvojitve prvega mesta ima kar šest prvovvrščenih ekip. Tekmovalni sistem je končno tako urejen, da bo prvak koroške regije postal nosilec nogometne selekcije in dobil direktno pravico sodelovanja v republiški ligi. Sedanjo kvaliteto koroškega nogometa je težko oceniti, ker imajo naši klubi premalo kontakta s klubi izven regije.

biju, ki je bil v Mislinji, so zmagali domačini s 3:2 in si delijo prvo mesto s Sempetrom in Topolišico. Zerjav pa je z dvema zmagama in tremi porazi na šestem mestu.

Republiška liga — članice: v koroškem derbiju, ki je bil v Mežici, so zmagale Mislinjčanke tesno s 3:2. V ostalih tekmah je Mežica zmagala v Kamniku s 3:0, Mislinja pa je doma odpravila Ljubno, prav tako s 3:0. V vodstvu sta Mislinja in Bled, Mežica pa je z dvema zmagama na sedmem mestu.

ROKOMET

Clani Partizana iz Slovenj Gradca so izgubili obe srečanjí zadnjih kol v II. zvezni ligi. Doma jih je premagala ekipa Slavonije iz Slavonskega Broda z minimalno razliko v zadetkih z 21:20. Na gostovanju v Ribnici pa jih je porazil Inles s 34:19.

Po zaključnem jesenskem delu je ekipa Slovenj Gradca pristala na desetem mestu (med dvanajstimi ekipami), s tem da so osvojili sedem točk.

PROBLEMSKI SAH

Po rešitvi 8. problema so reševalci razvrščeni takole: Franc Pšeničnik, vzmetarna, Jože Jesenek, TOZD pnevmatični stroji, Dušan Posedi, TOZD valjarna, Rok Kotnik (ni član ZR) po 16 točk, Maks Pešl, DS za gospodarjenje, Erh Kodrun, TOZD KK, Ante Sirovina, TOZD PP po 14 točk.

V. P.

Problem št. 10 — A. Ellerman, 1925

Mat v dveh potezah

Beli: Kb8, Df1, Ta5, Td3, La8, Sb7, c7, f5, g3 (9)

Črni: Ke4, Db2, Ta4, Lg1, Lh1, e3 (6)

Rešitev problema št. 8: Th7!

PIKNIK INDUSTRIJSKIH ZIDARJEV

Skupina zidarjev je po večjem remontu napravila samoprispevni piknik na Pungrađu z namenom, da se sprosti v naravi in obenem spozna tudi družine sodelavcev, saj v službi smo vsi precej zadržani in mislimo bolj na opravljeno delo. Le na tak način se lahko dobimo vsi skupaj, saj mislim, da bi delovna skupina lahko bila nekaj podobnega kot družinica. Po mesecu dni smo naredili drugi sindikalni piknik na Navrškem vrhu. Na njem smo razdelili značke 9. kongresa ZSS. Pomerili smo se tudi v športu, v malem nogometu, streljanju z zračno puško in natezanju vrvi. V nogometu je bil rezultat 1:1, pri streljanju je bil najboljši Milan Štruc, drugi Albin Rečnik, tretje mesto pa sta si delila

Franc Gostenčnik in Ludvik Ošlovnik. Pri natezanju vrvi zmagovalca ni bilo. Bili smo očitno premočni, saj se nam je vrv dvakrat pretgala. Zvečer smo kljub hladnemu vremenu zapeli domačo pesem, kajti Slovenci radi pojemo.

Na koncu se zahvalim vsem, ki so pomagali in dajali pobudo, da je bil zastavljeni cilj dosežen. Celo to je bilo rečeno, naj postanejo taka srečanja tradicionalna, pa tudi naših upokojevcev ne smemo pozabiti, saj so tudi oni prispevali za naš boljši jutri.

Ludvik Ošlovnik

ZAHVALA

Ob bridki in težki izgubi drage mame, babice in prababice **Terezije Knez** iz Kotelj se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom in sosedom za izkazano pomoč, duhovščini za opravljene pogrebni obred, zdravstvenemu osebju in govornikom, seliskim pevcem pa za zapete žalostinke. Hvala tudi vsem darovalcem vencev in cvetja.

Žalujoči otroci z družinami

ZAHVALA

Ob svoji upokojitvi se vsem sodelavkam in sodelavcem TOZD jeklolivarne prav lepo zahvalim za pozornost in darila. Hkrati pa vam v bodoče želim še mnogo uspeha pri vašem delu.

Pavel Rozman

ISKRE

Zenske so kot prevodi: lepe niso zveste in zveste niso lepe.

G. B. Shaw

Zenske nikakor niso fanatične zagovornice telesne ljubezni. Zaljubijo se lahko tudi abstraktno, npr. v bančni račun kakšnega možkega.

David Frost

Zenske so raj za oči, pekel za dušo in vice za žep.

Dufresnes

Življenje je prekratko, da bi bilo majhno.

Disraeli

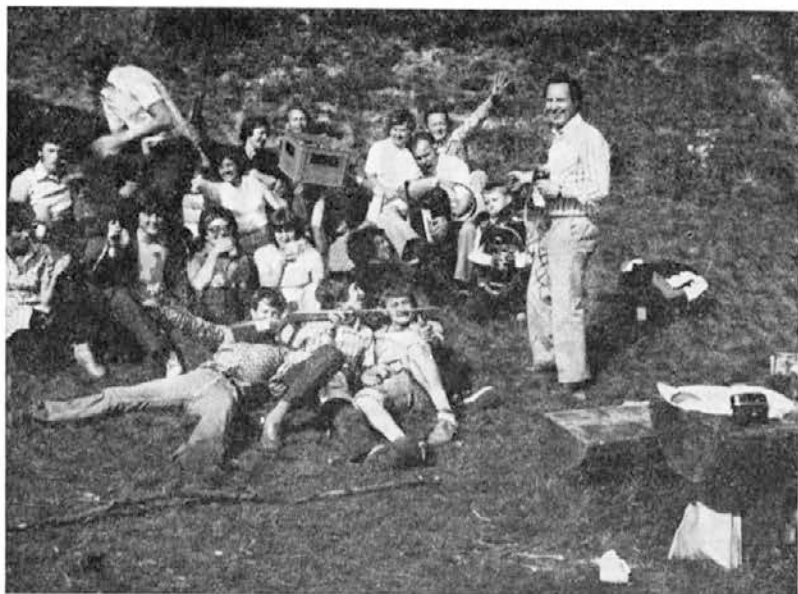
Lahko je biti pameten za dvajset let nazaj.

Moša Pijade

Mnogi ljudje govorijo iz izkušnje, mnogi iz izkušnje ne.

Curt Goetz

Fotografije za to številko so prispevali: S. Bodner, F. Kamnik, F. Rotar, oddelek za propagando in služba za informiranje.

Velika družina

NOGOMET

V članski koroški regijski ligi je bilo na sporedu zadnje kolo jesenskega dela prvenstva in dve zaostali tekmi. Doseženi so bili naslednji rezultati:

Fužinar in Akumulator sta igrala neodločeno 0:0, Peca je visoko premagala Holmec s 5:2, Lešani so presenetljivo zmagali v Radljah s 4:2, Korotan in Ojstrica sta si razdelila točki in igrala 2:2. V zaostalih tekmah sta bila dosežena neodločena rezultata: Ojstrica—Akumulator 1:1 in Leše—Fužinar prav tako 1:1.

Nekaj nam pove poprečno število zadetkov na eno tekmo, ki znaša kar 4,5. V primerjavi z ligami višjega ranga je ta dosežek skoraj enkrat večji. Ob zaključku se lahko samo vprašamo, ali imamo res tako dobro organiziran napad in sposobne realizatorje ali pa zelo nezanesljive obrambe. Vsekakor pa je pohvale vredno, da se je število klubov z novim sistemom tekmovalja povečalo, da je s tem postala rivaliteta večja in da je vedno več kvalitetnih posameznikov, ki bodo lahko ob razumnem delu nogometnih funkcionarjev sestavljali kvalitetno selekcijo.

ODBOJKA

V četrtem in petem kolu so koroški ligaši igrali takole: II. zvezna liga članí: Fužinar je gostoval v Mariboru in po nepotrebnem izgubil srečanje s tradicionalno neugodno ekipo Maribora. Po izenačenju v setih 2:2 so naši igralci v petem nizu vodili že s 14:7. Ob lastnih nespretnostih in ob športni smoli niso uspeli realizirati niti ene od številnih zaključnih žog in izgubili odločilni set s 14:16. V drugi tekmi je Fužinar na Ravnah premagal Salonit iz Kanala s 3:1. Mežica je imela dve zahtevni tekmi in obakrat izgubila. Doma jih je premagal Metalac iz Siska s 3:2, v gosteh pa Karlovac s 3:1. Fužinar si s Karlovcem deli drugo mesto, Mežica pa je še vedno brez točke.

II. zvezna liga članice: igralkice Fužinarja zmagujejo naprej. V novem mestu so premagale Krko s 3:0, doma pa Radno (prej Enotnost) iz Ljubljane s 3:1. Ob »mrtvem teku« z mariborskim Branikom niso pomembne samo točke, temveč tudi razlika v nizih, ki bo lahko odločala o končnem zmagovalcu.

Republiška liga — člani: Mislinja je v Celju izgubila z Ingradom s 3:1, Zerjav pa je doma premagal Ljutomer, prav tako s 3:1. V koroškem der-

— Gusarji z Jamaške — ameriški barvni pustolovski film;
— New York — New York — ameriška barvna drama;
— Življenjska preobrazba — ameriška barvna drama;
— Maščevanje Toma Hunterja — ameriška barvna kriminalka;
— Ifigenija — grški barvni spektakel;
— Umri na drugem kraju — ameriška barvna kriminalka;
— Maček v škornjih — japonska barvna risanka;
— Dežele večne igre — španska barvna risanka;
— Uličarka — francoska barvna drama;
— Dvoboj za južno progno — jugoslovanski barvni vojni film;
— Mahogany — ameriška barvna drama;
— Vileta in François — francoska barvna ljubezenska drama;
— Zbogom, lepota — ameriška barvna kriminalka;
— Ljudje, izgubljeni v času — angleški barvni fantastični film;
— Pazl se, ko te srečam — italijansko-nemški barvni vestern.

Kinematografsko in grafično podjetje »KINEGRAF« Prevalje
O. O. E. Kinematografi